

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti piimaturg

2010. aasta I poolaastal

Tallinn
Oktoober 2010

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Koostaja: Katrin Nittim
Projektigrupi koosseis: Triin Vahi

EKI Rävälä 6
19080 Tallinn
Tel. +372 668 1242
Fax +372 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Piima tootmine	7
Piimatööstus	9
Hinnad	13
Väliskaubandus	25
Maailmaturg	32
Kokkuvõte	36

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti piimasektori arengust 2010. aasta I poolaastal ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- piimatootmise, lehmade arvu ja produktiivsuse muutusi;
- piima tootmiskvootide täitumuse taset;
- piimatööstuse majandusnäitajate muutusi (müügitulu, kasum, kulud, töötajate arv, investeeringud); tootmismahdade ja ekspordiks müügi arengut;
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja maailmaturuhinnad);
- piimatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- piimatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud Statistikaameti põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid, PRIA piima tootmiskvootide täitmise aruandeid ning EKI vaatluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid ja memosid, Hollandi LOT ja EL erinevate riikide hinnaraporteid.

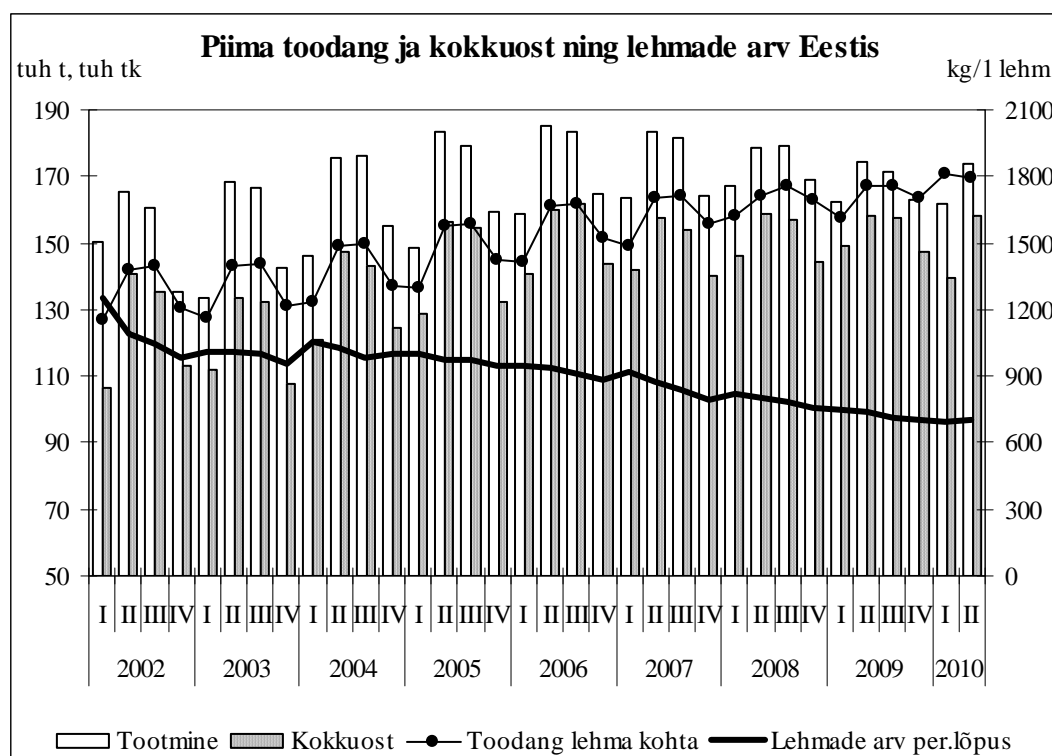
Töö maht on 37 lehekülge.

Eesti piimaturg 2010. aasta I poolaastal

Piima tootmine

Lehmade arvu vähenemine Eestis jätkub. 2010. aasta I poolaasta lõpus oli Eestis 96,8 tuh lehma, mis on 2200 lehma võrra vähem kui 2009. aastal samal ajal (tabel 1). Samas lehmade produktiivsus pidevalt tõuseb, 2010. aasta I poolaastal oli see 7% ehk 235 kg lehma kohta suurem kui 2009. aasta I poolel. Siiski ei ole produktiivsuse suurenemine piisav toodangu kogumahu säilitamiseks ega suurendamiseks. 2010. aasta I poolaastal toodeti Eestis piima 335,4 tuhat tonni ning seda oli 0,4% vähem kui 2009. aasta I poolaastal (336,6 tuh t). Toodangu languse põhjuseks on 2008. ja 2009. aastal kehtinud madal piima kokkuostuhind, mis sundis paljusid piimatootjaid oma karju vähendama või koguni tootmise lõpetama. Kuigi piima kokkuostuhind on alates 2009. aasta teisest poolest uuesti tasapisi tõusnud ei tähenda see veel nii kiiresti piimakarja suuruse taastumist.

Joonis 1

Allikas: SA

Eelmisel, 2009/2010 kvoodiaastal täideti Eestis PRIA andmetel EL-i piimakvoot 88,5% ulatuses, sealhulgas tarnekvoodist täideti 88,8% ja otseturustuskvoot 64,2% ulatuses. Kvoodiaasta jooksul

tarniti tööstusele ja turustati otse elanikkonnale kokku 589 368 tonni piima, millest 583 650 tonni oli tarnekogus ja 5 718 tonni otseturustuskogus.

Tabel 1

Piima tootmise näitajad Eestis I poolaastal aastail 2008 – 2010

	2008 I pa	2009 I pa	2010 I pa	Muutus, +,-	
				I pa '10 - I pa '09 kogusena	I pa '10/ I pa '09, %
Piimatoodang (tuh.t)	345,8	336,6	335,4	-1,2	-0,4
Piimatoodang keskmiselt ühe lehma kohta (kg)	3329	3372	3607	235	7,0
Lehmade arv perioodi lõpus (tuh.tk.)	103,2	99,0	96,8	-2,2	-2,2
Piima kokkuost (naturaalkaal, tuh.t)	304,8	307,5	297,8	-9,7	-3,2
Kokkuostu osakaal toodangust, %	88,1	91,4	88,8	x	x

Allikas: SA

Kvoodiomanikke jääb Eestis farmide suurenemise ja väiketootjate arvu vähenemisega aasta-aastalt vähemaks. 2010/2011 majandusaasta piimakvoot on välja jagatud 1035 piimatootjale (eelmisel majandusaastal 1154 tootjale) kogumahus 649,9 tuhat tonni, ülejäänud osa kvoodist on reservis.

Kvoodiaastal 2010/2011 on piima tootmiskvoot Eestis 672,5 tuhat tonni, see on 6 659 tonni võrra suurem kvoot kui eelmisel majandusaastal. Uue kvoodiaasta 2010/2011 esimesel kolmel kuul ehk 2010. aasta II kvartalis oli kvoodi täituvus kokku 23,4%, sealhulgas tarnekvoot täideti 23,5% ja otseturustuskvoot 13,6% ulatuses (tabel 2).

Tabel 2

Piima tootmiskvoodid Eestis

	Kokku	Tarnekvoot	Otseturustuskvoot
Kvoodiperiood:			
1.04.2010 – 31.03.2011			
- EL määratud kvoot, tonni	672 547	663 670	8 877
- täitmine 3 kuuga, tonni	157 420	156 210	1 210
- % EL kvoodist	23,4	23,5	13,6
Piima tootmine ja kokkuost II kvartalis 2010*	173 971	158 000	15 971
Kvoodi täitmine aasta varasemal perioodil (1.04-30.06.2009)	153 158	151 879	1 279
- % EL kvoodist	23,0	23,1	14,4

* ESA andmed: veerul "Kokku" tootmine, tarnekvoodi veerul kokkuost ja otseturustuse veerul kahe esimese veeru vahe. Viimane sisaldab nii otseturustust kui farmisest tarbimist.

Allikas: PRIA

Piimatööstus

Piimatööstusettevõtteid **varusid** 2010. aasta I poolaastal kokku 297,8 tuhat tonni toorpiima, mis on 3,2% vähem aastatagusest kogusest ja mis moodustas 88,8% kogu I poolaastal toodetud piimast. Piima kokkuostukoguse vähenemine oli tingitud piima tootmise vähenemisest seoses lehmade arvu jätkuva vähenemisega. Kuni 2009. aastani suurenes piimatoodang vaatamata lehmade arvu vähenemisele, sest viimast kompenseeris lehmade produktiivsuse suurenemine. Alates 2009. aastast on aga lehmade arvu vähenemine kiirem kui produktiivsuse kasv. Lisaks sellele on Eesti piimatootjad viimastel aastatel müünud osa toorpiima Läti ja Leetu, seda sealsete soodsamate kokkuostuhindade tõttu. 2010. aasta I poolaastal varutud piima keskmine rasvasisaldus oli 4,1% ja valgusisaldus 3,4% (2009. aasta I poolaastal vastavalt 4,1% ja 3,3%). Varutud piimast arvati eliit- ja kõrgemase sorti 97,4% (2009. aasta I poolaastal 98,4%).

Statistikaameti kiirstatistika andmetel **toodeti** piimatoodetest 2010. aasta I poolaastal aastatagusest rohkem kui veerandi võrra vähem võid, kümnendiku võrra enam joogipiima ja hapendatud piima ning jogurtit. Koort toodeti enam ligi 18%. Kohupiima ja värsket juustu toodang suurenes aastatagusega võrreldes 17%, kuid rasvase juustu toodang vähenes mõne protsendi võrra. Andmekaitse põhimõtte ei võimalda avaldada pulbrite toodangut, teada on vaid, et lõssipulbrit toodeti esialgsel andmetel veerandi võrra vähem kui eelmise aasta I poolaastal (tabel 3, joonis 2).

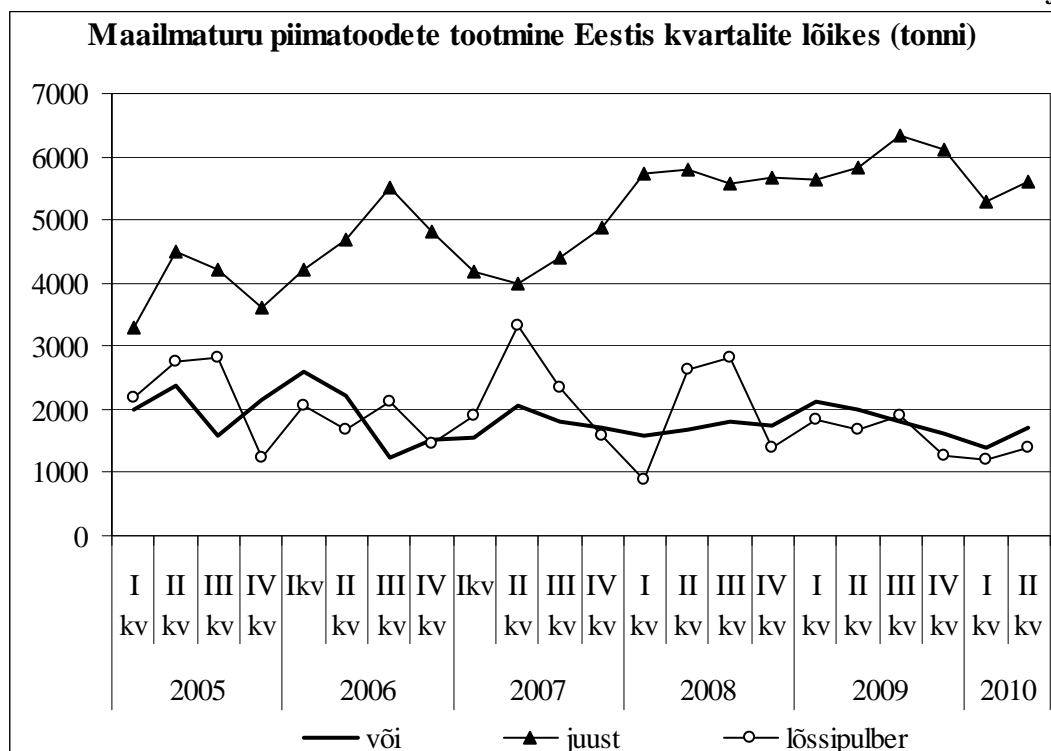
Tabel 3

Eesti piimatööstuse toodang I poolaastal aastail 2008 – 2010 (tuh t)

	2008 I pa	2009 I pa	2010 I pa	Muutus +, -	
				I pa '10 - I pa '09, kogusena	I pa '10/ I pa '09, %
Või ja muud piimarasvatooted	3,3	4,3	3,1	-1,2	-27,9
Juust, ka kohupiim ja värsket juust sh rasvane juust	18,3	18,2	19,1	0,9	4,9
Joogipiim	41,0	42,8	47,5	4,7	11,0
Koor	12,9	13,1	15,4	2,3	17,6
Hapendatud piim, jogurt	18,2	18,9	21,0	2,1	11,1
Lõssi-vadakupulber ja TPA*	8,8	9,3
sh lõssipulber	3,5	3,5	2,6	-0,9	-25,7
Täispiima- ja koorepulber*	2,4	2,9

* Andmete avaldamist ei võimalda andmekaitse põhimõtte

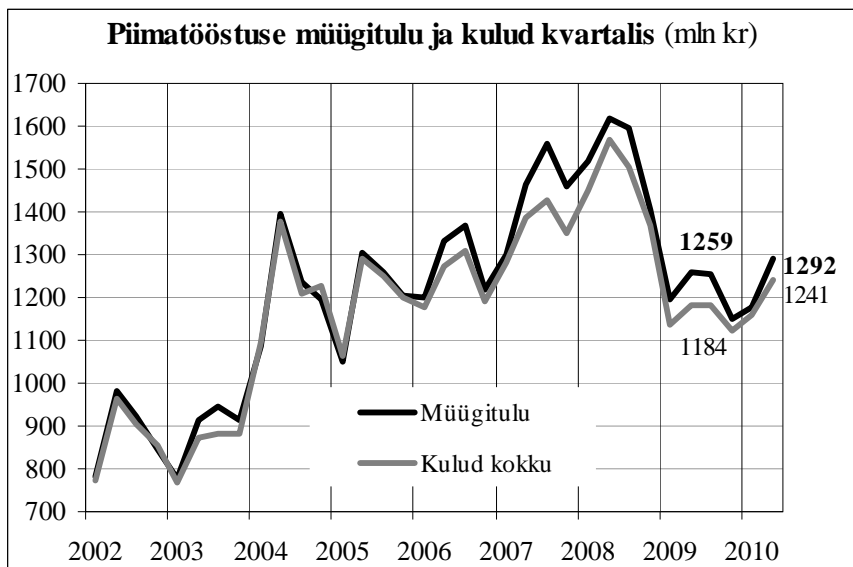
Allikas: SA kiirstatistika

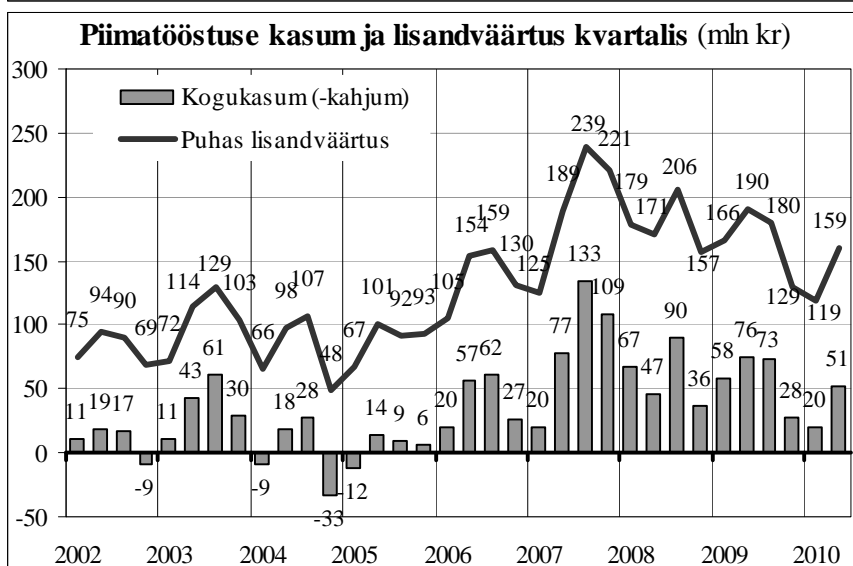
Allikas: SA

Piima kokkuostuhind oli 2010. aasta I poolaastal kõrgem kui aasta tagasi (poolaastate keskmiste võrdluses +23,8%). Tööstuste poolt kokkuostetava piima kogus vähenes samal ajal 3,2%. Maailmaturu toodete tööstusest väljamüügihinnad olid 2010. aasta I poolaastal kõrgemad kui aasta tagasi. Peamiselt siseturule müüdavate toodete hinnad, mis I kvartalis olid veel aastatagusest madalamad, olid II kvartalis eelmise aasta vastava perioodiga võrreldes juba kõrgemad, poolaastate võrdluses aga mullust taset veel ei ületanud. Piimatoodete jae-hinnad, mis 2010. aasta I kvartalis olid madalamad kui aasta varem, olid II kvartalis kõrgemad kui I kvartalis, kuid poolaasta keskmisena ületasid aastatagust taset vaid osal toodetest. Eksportnõudlus piimatoodetele suurenes (piimatööstuse ekspordikäive kasvas aastatagusega võrreldes 53,4%), kuid siseturu nõudlust piirab endiselt elanikkonna vähenenud ostujõud. Piimatööstuse **müügitulu** oli 2010. aasta I poolaastal 2471,6 mln krooni ehk aastatagusest 0,8% suurem. Seejuures on piimatööstus püsinud **kasumis**, kuigi kasum on vähenenud. 2010. aasta I poolaasta kasum oli piimatööstuses 71,4 mln krooni ehk 46,6% (62,3 mln krooni) väiksem kui 2009. aasta I poolaastal. Piimatööstuse **lisandväärtus** vähenes 2009. aasta I poolaasta 356,2 mln kroonilt 278,7 mln kroonile, seega vähenemine oli 21,7 % (-77,5 mln kr).

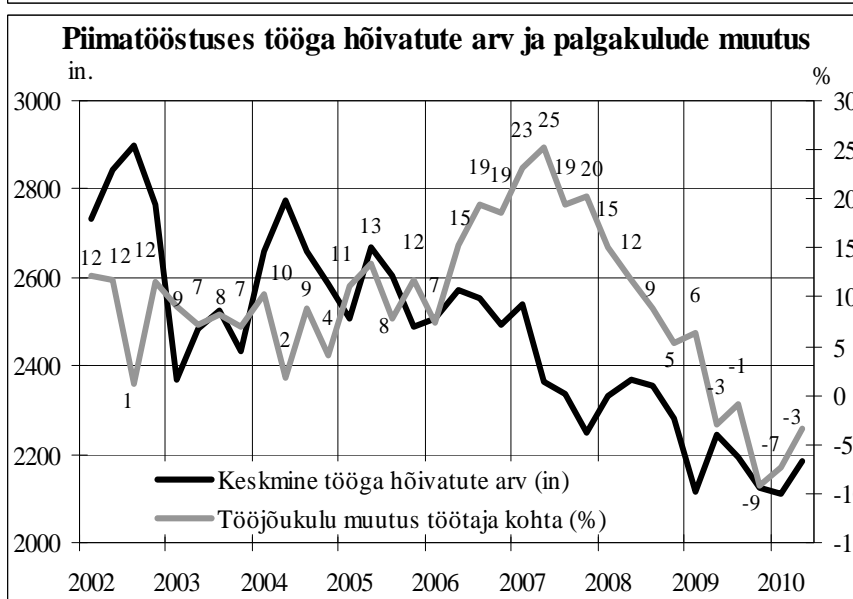
2010. aasta I poolaastal olid piimatööstuse **kulud** 2400,2 mln krooni ehk 3,5% (81,3 mln kr) aastatagusest suuremad. Tööjõukulud vähenesid aastaga 6,8% (-15,2 mln krooni) ning nende osakaal kogukuludes moodustas 8,6% (2009. aasta I poolaastal 9,6%). Töötajate arv poolaasta arvestuses vähenes aastaga 1,6%, tööjõu kulu ühe töötaja kohta vähenes aga 5,3%.

Joonis 3

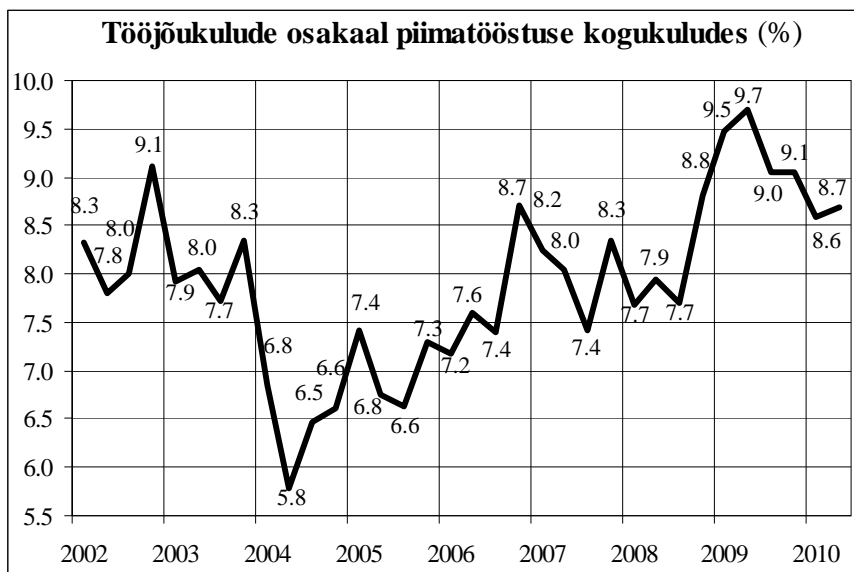

Joonis 4

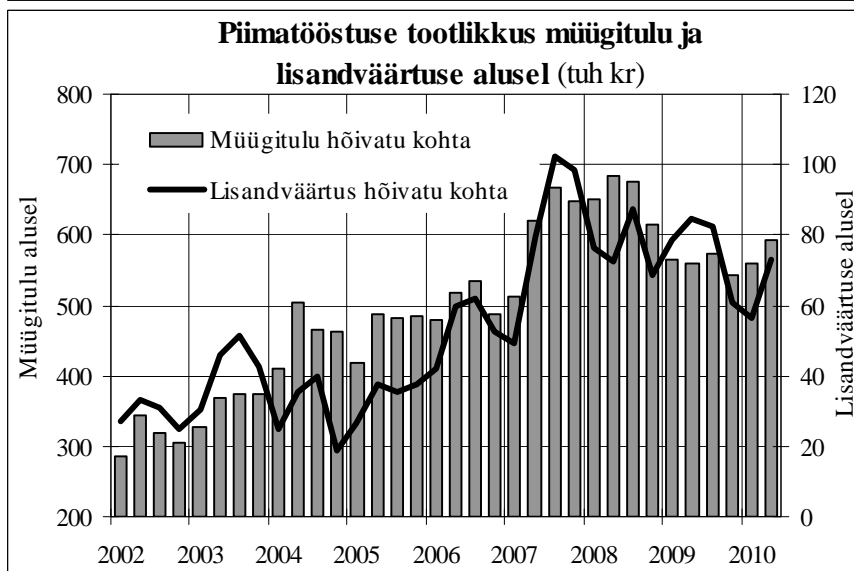

Joonis 5

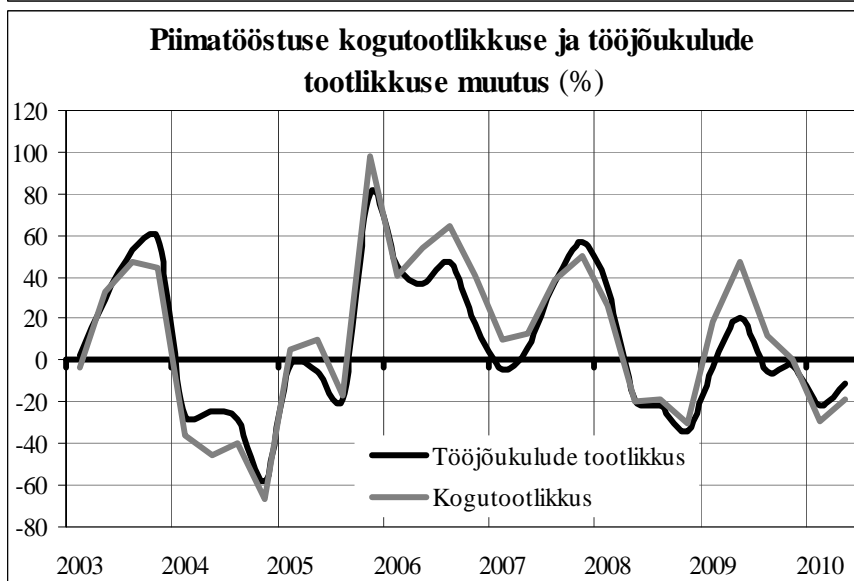
Allikas: SA

Joonis 6

Joonis 7

Joonis 8

Allikas: SA

Toorpiima kokkuostukulud olid kõrgema piima hinna tõttu töötajatele 2010. aasta I poolaastal 203 mln krooni võrra ehk 20% suuremad kui aasta tagasi (kokku 1223,9 mln kr). Seega kasvasid piimatööstuse kogukulud peamiselt toorpiima hinnatõusu arvel.

Kuna töötajate arv piimatööstuses I poolaastal vähenes aastatagusega võrreldes 1,6%, müügitulu aga suurenes 0,8%, siis suurenes piimatööstuse tootlikkus (müügitulu hõivatu kohta ehk töövilkas müügitulu alusel) aastaga 2,3%. Sealjuures suurenes tootlikkus II kvartalis võrreldes I kvartaliga 5,9%. Tootlikkus lisandväärtuse alusel suurenes II kvartalis võrreldes I kvartaliga 28,1%. Poolaasta arvestuses aga tootlikkus lisandväärtuse alusel kahanes aastaga 20,2%, kuna lisandväärtuse vähenemine oli suurem töötajate arvu vähenemisest.

Majanduskriisi tingimustes ettevõtete **investeeringud** tootmisse vähenesid, kuid 2010. aasta I poolaastal investeerisid piimatööstused tootmisse 81,8 mln krooni, mis on aastatagusest 10,1% rohkem. Seejuures moodustasid investeeringud masinatesse ja seadmetesse koguinvesteeringutest 52,7% ehk 43,1 mln krooni (2009. aasta I poolaastal 46,2 mln kr). Hoonete ja rajatiste soetamiseks kulus 7,7 mln krooni ja hoonete ehituseks ning rekonstrueerimiseks 6 mln kr (aasta varem vastavalt 16,5 mln kr ja 10,8 mln kr). Transpordivahenditele kulus 5,4 mln krooni (2009. aastal 0,2 mln kr) ja arvutisüsteemidele 0,5 mln krooni (2009. aastal 0,6 mln kr).

Hinnad

Piimatoodete **maailmaturul** liikusid piimatoodete hinnad 2009. aasta teisel poolel tõusutrendil kuni 2010. aasta alguseni. Järgnes kerge hinnalangus. Edasi on erinevate toodete hinnad vahepealsete tõusude ja langustega liikunud erinevalt ning erinevusi on hindade muutumises ka maailma erinevates regioonides. Üldine trend hindade dünaamikas on 2010. aastal olnud tõusutrend. Hinnatõus maailma piimataturul näitab, et nõudlus piimatoodetele on hakanud taastuma. Madalate piima kokkuostuhindade ajal vähendati piimakarju ja vähenes ka piimatoodang. Seetõttu napib piimatööstustel nüüd toorainet. EL piimatööstuste poolt kokkuostetava piima kogus jõudis eelmise aastaga võrreldes samale tasemele alles perioodil jaanuar-juuli 2010. Piimatoodete toodangu osas on tootmismahud eelmise aasta sama perioodiga võrreldes aasta algusest alates järk-järgult paranenud. Vastavalt toodangu mahu suurenemisele on suurenenud ka piimatoodete eksport. EL piimatoodete eksporti soosis 2010. aasta I poolel ka dollari kursi tugevnemine euro suhtes.

Lõssipulbri hulgihind oli 2009. aasta kõrgeimal tasemel novembris ja detsembris – Okeaanias 35.56 kr/t, USA-s 32.57 kr/t, EL keskmine 32.54 kr/t, Eestis 2010. aasta jaanuaris 35.22 kr/t. Edasi toimus 2010. aasta I kvartalis mõningane hinnakorrektsioon ja uuesti tõusid lõssipulbri hinnad 2010. aasta II kvartalis. II kvartali keskmine lõssipulbri hulgihind oli EL-s 18% kõrgem

Tabel 4

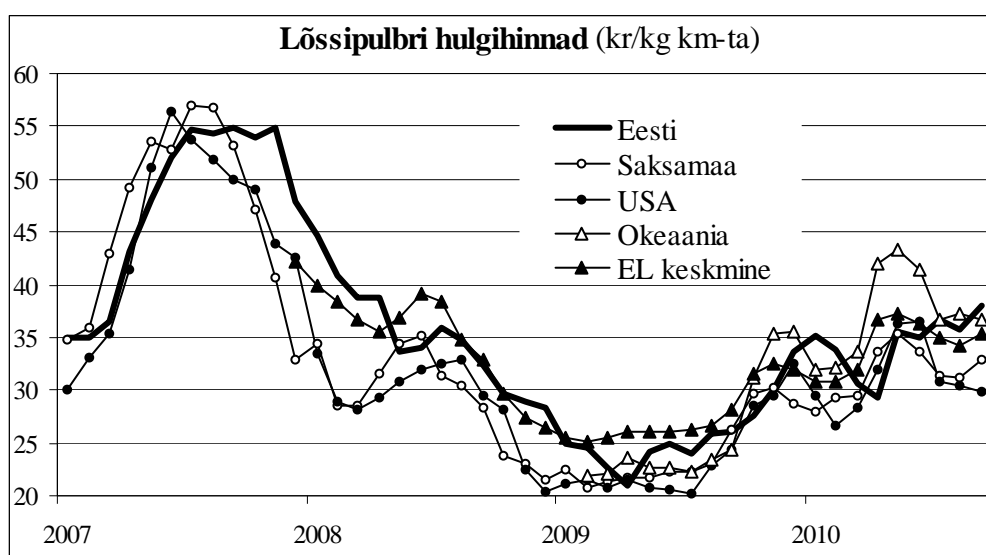
Piimatoodete hulgihinnad EL-s, USA-s ja Okeaanias 2008 –2010. aastal

(II kvartali ja I poolaasta keskmised, kr/kg)

	II kv 2008	II kv 2009	II kv 2010	sept 2010	I pa 2008	I pa 2009	I pa 2010
TÄISPIIMAPULBER							
Saksamaa	44.07	29.34	44.41	44.75	45.44	28.29	41.34
EL keskmine	44.85	30.15	44.64	43.18	46.00	29.21	41.25
Okeania	...	24.60	47.93	39.84	...	24.04	42.20
LÖSSIPULBER							
Saksamaa	33.72	21.93	34.21	32.86	32.12	21.73	31.58
EL keskmine	37.19	26.08	36.72	35.36	37.76	25.74	33.95
USA keskmine	30.66	20.88	34.92	29.95	30.43	21.04	31.54
Okeania	...	22.97	42.26	36.68	...	22.60	37.41
VÕI							
Saksamaa	43.21	34.97	56.82	59.46	43.79	34.37	50.59
EL keskmine	43.24	34.27	52.05	56.17	44.07	33.90	48.19
USA keskmine	32.26	31.22	44.79	56.48	30.61	30.50	40.26
Okeania	...	21.90	49.63	48.15	...	21.94	46.10
JUUST							
Saksamaa Edam	49.94	36.92	48.50	51.63	54.05	37.69	46.35
EL keskmine Edam	50.12	37.97	44.23	47.72	52.99	38.39	43.16
Okeania, Cheddar	...	29.45	49.47	45.57	...	29.52	47.19

Allikad: ZMP; CLAL

Joonis 9

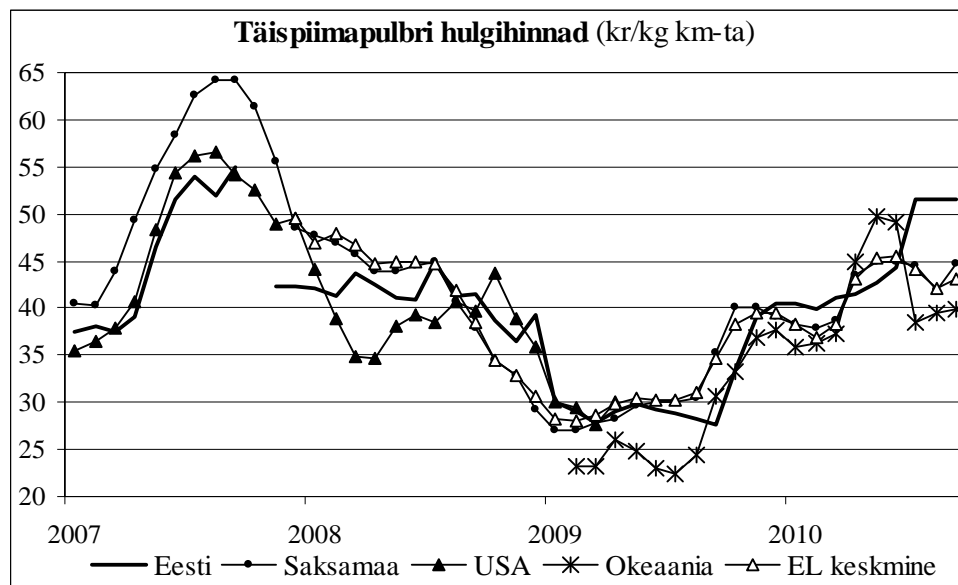

Allikad: ZMP, CLAL, EKI

kui I kvartali keskmine, USA-s +24% ja Okeaanias +30%. III kvartalis toimus uus hinnalangus, mis USA-s ja Okeaanias kestis kvartali lõpuni, EL pöördusid hinnad septembris uuesti tõusule. Septembri hind oli II kvartali keskmisest madalam nii EL-s, USA-s kui Okeaanias (tabel 4). Poolaasta arvestuses oli hinnatõus võrreldes 2009. aasta I poolaastaga EL-s 32%, USA-s 50% ja Okeaanias 65,5%.

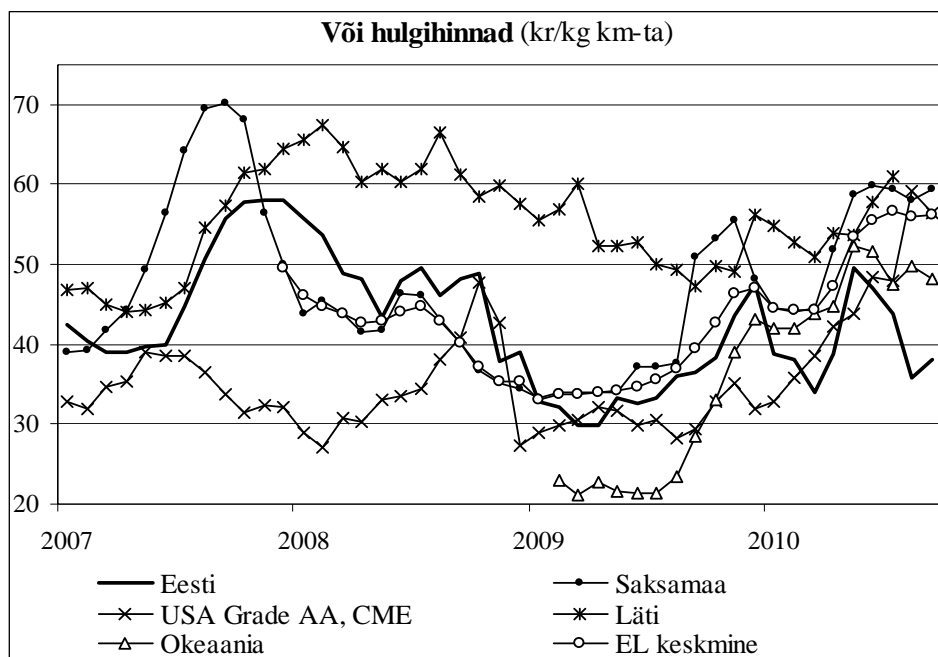
Täispiimapulbri hulgihindade tõus jätkus 2009. aastal viimase kvartalini. EL keskmine hind oli kõrgeim novembris (39.59 kr/t), Okeaanias detsembris (37.61 kr/t). Eestis tõusis piimapulbri hind 2010. aasta jaanuarini, mil see oli 40.50 kr/t. 2010. aasta I kvartalis toimus mõningane hinnalangus ja II kvartalis pöördusid hinnad uuesti tõusule. II kvartali keskmine hind oli EL-s 18% kõrgem kui I kvartali keskmine hind. Okeaanias oli hinnatõus võrreldes I kvartaliga 31% ja Okeania hind tõusis II kvartalis kõrgemale tasemele kui EL keskmine hind. Eestis jäi I kvartali hinnakorrektsioon minimaalseks, hind jätkas tõusutrendil ja seetõttu oli ka II kvartali keskmine hind võrreldes I kvartali keskmisega vaid 6% kõrgem. Eestis on piimapulbri hulgihinna tõus jätkunud ka 2010. aasta III kvartalis, kuid EL-s ja Okeaanias on III kvartalis toimunud uus hinnakorrektsioon (joonis 10).

Joonis 10

Allikad: ZMP, CLAL, EKI

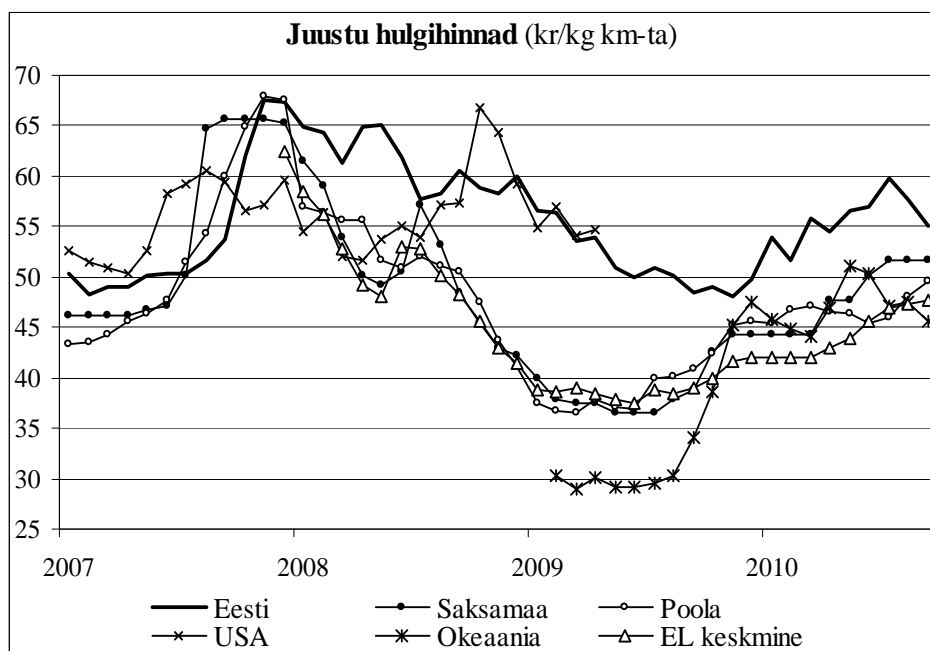
Või hulgihind tõusis analoogiliselt pulbrite hindadega 2009. aasta lõpukuudeni, millele järgnes kerge hinnakorrektsioon 2010. aasta alguses. II kvartalis hinnatõus jätkus ja II kvartali keskmine hulgihind oli USA-s 25% kõrgem I kvartali keskmisest, EL-is +17,4%, Okeaanias +16,6%. EL-s ja USA-s on või hulgihinna tõus jätkunud ka III kvartalis – septembri hind oli kõrgem II kvartali keskmisest hinnast. Okeaanias oli hinnalangus III kvartali alguses ja sellele on järgnenud kerge hinnatõus. Poolaasta arvestuses oli hinnatõus USA-s 2010. aasta I poolaastal võrreldes aastatagusega 32%, EL-s 42% ja Okeaanias 2,1 korda (tabel 4, joonis 11).

Joonis 11

Allikad: ZMP, CLAL, EKI

Juustu hind, nagu või hindki, oli 2009. aasta I poolaastal kõige madalam Okeaanias ja hinnatõus 2009. aasta lõpuks kõige suurem. Nii Okeaanias kui EL-s stabiliseerusid hinnad 2010. aasta alguses. 2010. aasta I poolaasta keskmine hind oli 2009. aasta I poolaastaga võrreldes EL-s 12,4% kõrgem, Okeaanias oli hinnatõus 60%. 2010. aasta II kvartalis hinnatõus jätkus. II kvartali keskmine hind oli EL-s 5% kõrgem I kvartali keskmisest ja Okeaanias +10%. EL-s on hinnatõus jätkunud ka III kvartalis, Okeaanias on aga toimunud hinnalangus ja septembris oli Okeaania hind jälle madalam kui EL-s.

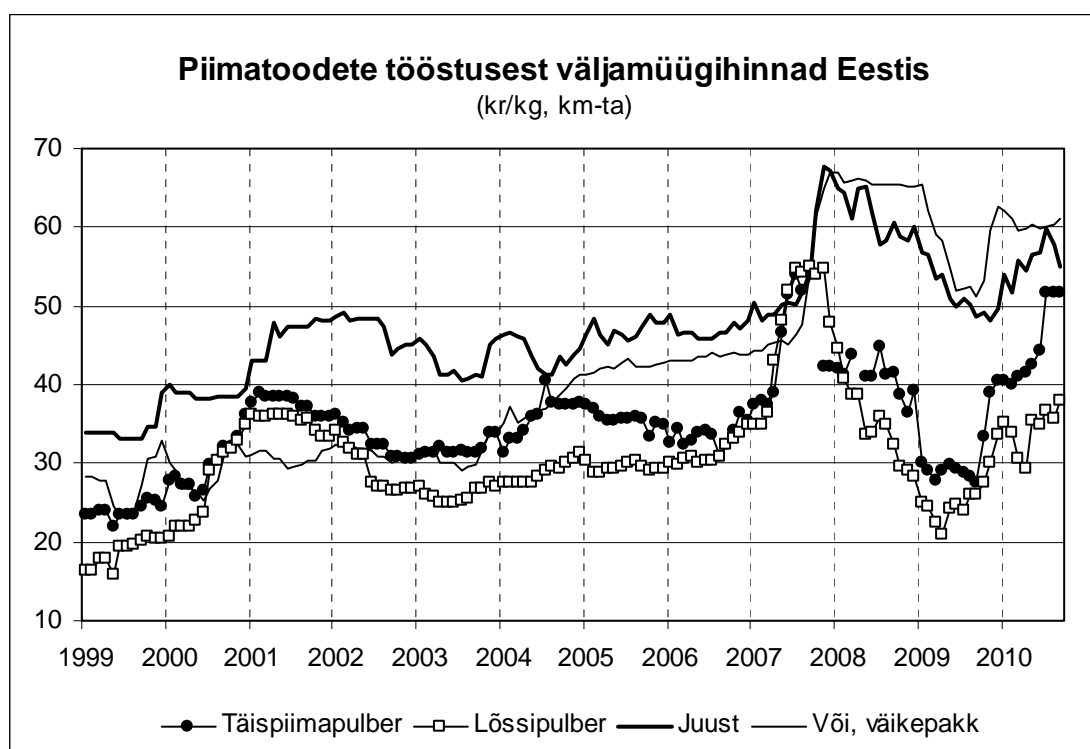
Joonis 12

Allikad: ZMP, CLAL, EKI

Eestis on piimatööstusettevõtete piimatoodete **tööstusest väljamüügi- ja ekspordihinnad** maailmaturuhindadest sõltuvad. Lõssi- ja piimapulbri hinnad järgisid maailmaturu hindade dünaamikat täpsemalt kui või ja juustu hulgihinnad (joonised 9-12).

Lõssipulbri tööstusest väljamüügihinna tõus algas Eestis, nagu ka maailmaturul, 2009. aasta esimesel poolel. Madalaim oli hind aprillis (21.01 kr/kg), tõusis edasi 2010. aasta jaanuarini (35.22 kr/kg), langes veidi I kvartalis ja on edasi tõusnud kuni 2010. aasta septembrini. Hinnatase on olnud lähedane hindadele maailmaturul (joonis 9). 2010. aasta II kvartali keskmine hind oli Eestis vaid 0,1% madalam I kvartali keskmisest hinnast. Poolaasta arvestuses ületas 2010. aasta I poolaasta keskmine hind aastatagust 36,3% (tabel 5). Lõssipulbri ekspordihind oli nii II kvartali kui I poolaasta keskmisena veidi kõrgem tööstuse väljamüügihinnast.

Joonis 13

Allikas: EKI

Täispiimapulbri tööstusest väljamüügihind püsis 2009. aasta kolmes esimeses kvartalis suhteliselt stabiilsena, järsem tõus toimus IV kvartalis, nagu ka maailmaturul. 2010. aasta I kvartalis hind stabiliseerus, teises kvartalis toimus uus hinnatõus ja III kvartalis on hind jälle stabiilsena püsinud. Võrreldes EL ja Okeania hindadega oli piimapulbri hind Eestis 2010. aasta I kvartalis veidi kõrgem, II kvartalis jäi maailmaturu tasemest veidi madalamaks, kuid III kvartalis oli Eesti hind viiendiku võrra kõrgem EL keskmisest ja ligi kolmandiku võrra kõrgem Okeania hulgihinnast. Poolaasta arvestuses oli täispiimapulbri tööstusest väljamüügihind Eestis 2010. aasta I poolaastal 42,3% kõrgem kui 2009.aasta I poolaastal. Ekspordihind tõusis aastaga 19,9%.

Edam-tüüpi juustu tööstusest väljamüügihind ei langenud Eestis samal määral kui mujal maailmas (joonis 12). Kuna juustu ekspordihind Eestis langes 2009. aastal võrreldes eelmise aastaga enam kui tööstusest väljamüügihind (aastakeskmiste arvestuses vastavalt -26% ja -15,4% võrreldes eelmise aastaga), siis järelikult aitas Eesti juustutootjatel hinnataset hoida just siseturult saadud kõrgem hind. Juustu tööstusest väljamüügihinna langustrend jätkus Eestis 2009. aasta novembrini. Alates detsembrist on juustu tööstusest väljamüügihind ülesalla kõikudes liikunud tõusutrendil. 2010. aasta I kvartalis oli keskmine hind 10,3% kõrgem 2009. aasta IV kvartali keskmisest, II kvartali keskmine hind oli I kvartali keskmisest hinnast 3,7% kõrgem. Samal ajal oli ekspordihinna kasv võrreldes I kvartaliga 9,2%. Ka poolaastate arvestuses edestas 2010. aasta I poolaasta ekspordihinna kasv võrreldes aasta varasema perioodiga (+7%) tööstusest väljamüügihinna (+2,5%) kasvu. Seega on 2010. aastal vastupidiselt 2009. aastale aidanud juustutootjail hinnataset hoida just välisturule müük. 2010. aasta III kvartalis on juustu tööstusest väljamüügihind teinud mõningase korrigeerimise allapoole, mistõttu septembri hind on II kvartali keskmisest hinnast 1,8% madalam, kuid III kvartali keskmine hind siiski ületab II kvartali keskmist (tabel 5).

25-kiloses pakendis monoliitvõid müüdi Eestis tööstusest välja 2010. aasta I poolaastal 33,8% ja eksporditi 39,8% kõrgema hinnaga kui aasta tagasi. 2009. aastal oli monoliitvõi hulgihind Eestis madalam EL keskmisest hinnast, kuid kõrgem USA ja Okeania hindadest. Keskmine või tööstusest väljamüügihind tõusis Eestis 2009. aasta lõpuni, tegi aga 2010. aastal läbi kaks järsku langust – I ja III kvartalis. Seetõttu jäi Eesti hind 2010. aastal valdavalt madalamaks ka Okeania ning ajuti ka USA hinnast. 2010. aasta septembris oli monoliitvõi hulgihind Eestis 16% madalam II kvartali keskmisest hinnast (tabel 5).

Põhiliselt siseturule müüdava väikepakendis või tööstusest väljamüügihinna rekordtase oli 2007. aasta lõpus. Hind püsis kõrgena kogu 2008. aasta jooksul, langes seejärel 2009. aasta kolme esimese kvartaliga 22%. 2009. aasta IV kvartalis väikepaki või hulgihind tõusis aasta lõpuks 22% ja pärast väikest hinnakorrektsiooni 2010. aasta alguses on püsinud suhteliselt stabiilsena – II kvartali keskmine hind oli 1,7% madalam I kvartali keskmisest, septembris oli väikepaki või hind 2,2% kõrgem II kvartali keskmisest hinnast. Esimeste poolaastate arvestuses oli väikepaki või hinnatõus 2010. aastal võrreldes aastatagusega 6,4% (tabel 5, joonis 13).

Teistest siseturule müüdavatest piimatoodetest liikusid joogipiimade tööstusest väljamüügihinnad 2009. aastal langustrendil saavutades madalaima taseme III (2,5%-line piim) ja IV kvartalis (3,5%-line piim). 2010. aastal on joogipiima hind liikunud valdavalt tõusutrendil – II kvartali keskmine hind oli 2,5%-lisel piimal kilepakendis 6,9% kõrgem I kvartali keskmisest ja purepakendis +4,1%, 3,5%-lisel piimal kilepakendis +13,3% ja purepakendis +4,4%. III kvartalis on joogipiimade hinnatõusud jätkunud ning septembris olid need olenevalt piima rasvasusest ja pakendist 5,8...8,9% kõrgemad II kvartali keskmistest hindadest (tabel 5). Poolaasta arvestuses jäid joogipiimade keskmised hinnad siiski 2010. aasta I kvartalis veidi madalamaks kui aasta varem.

4%-lise rasvasusega *kodujuustu* väljamüügihind on teiste toodete hindadega võrreldes olnud stabiilsem. 2010. aasta II kvartali keskmine hind oli 0,8% kõrgem I kvartali keskmisest hinnast ning septembri hind oli 0,5% kõrgem II kvartali keskmisest. Poolaastate võrdluses oli kodujuustu väljamüügihind 2010. aasta I poolaastal 1,2% madalam kui aasta varem (tabel 5).

Tabel 5

Piimatoodete tööstusest väljamüügi- ja ekspordihindade muutus Eestis 2008-2010.aastail

(tööstusest väljamüügi /ekspordihind; II kvartali ja I poolaasta keskmised, kr/kg, piimal kr/l)

	II kv 2008	II kv 2009	II kv 2010	sept 2010	I pa 2008	I pa 2009	I pa 2010
Täispiimapulber	41.02/ 46.63	29.42/ 34.70	42.82/ 41.45	51.60	41.96/ 47.26	29.19/ 35.05	41.53/ 42.01
Lõssipulber	34.20/ 33.51	24.15/ 23.65	33.54/ 35.00	38.03	36.99/ 36.80	24.23/ 23.24	33.18/ 33.64
Juust Edam	64.03/ 56.35	51.80/ 46.02	56.04/ 53.12	55.00	63.64/ 68.04	53.70/ 47.55	55.06/ 50.89
Või, 80-85%, 25 kg	46.49/ 44.16	31.57/ 30.64	45.46/ 44.58	38.10	48.38/ 45.79	31.33/ 29.97	41.91/ 41.90
Või, väikepakk ~200g	64.26	53.05	59.91	61.21	64.44	56.26	59.84
Piim 2,5%, kile	7.57	4.44	5.24	5.78	7.68	5.20	5.15
Piim 2,5%, pure	8.66	6.85	6.90	7.34	8.71	7.49	6.83
Piim 3,5%, kile	8.30	6.60	6.39	7.06	8.41	7.22	6.17
Piim 3,5%, pure	9.04	8.47	8.62	8.86	9.09	8.66	8.54
Kodujuust, 4% lisandita	35.31	34.25	34.37	34.53	35.46	34.65	34.23

Allikad: EKI, PM Kaubanduspoliitika büroo

Piimatoodete **jaehindade** tõus algas 2009. aasta III ja IV kvartalis pärast piima kokkuostuhinna pöördumist tõusule (2009. aasta augustis). 2009. aasta IV kvartali keskmised hinnad olid 0,7%...12,1% kõrgemad 2009. aasta III kvartali keskmistest. 2010. aasta I kvartalis tegid enamuse piimatoodete jaehinnad läbi kerge hinnakorrektsiooni allapoole, kuid jätkasid siis uuesti tõusutrendil. I kvartali keskmised hinnad olid 0,7...9,0% kõrgemad kui 2009. aasta IV kvartali keskmised. I kvartali keskmised olid vaatlusalustel piimatoodetel eelmise kvartaliga võrreldes madalamad vaid kodujuustul (-1,3%), purepakendis piimadel ja keefiril (2,5%-lisel piimal -0,5%, 3,5%-lisel piimal -5,0%, keefiril -0,4%) ning väikepakendis maasikajogurtil (-1,8%). 2010. aasta II kvartalis piimatoodete jaehindade tõus jätkus – II kvartali keskmised hinnad olid olenevalt tootest kuni 10,8% kõrgemad I kvartali keskmistest hindadest. Enim tõusid 2,5%-lise kilepakendis piima (+10,8%) ja 3,5%-lise purepakendis piima (+10,1%) jaehinnad. Purepakendis keefir kallines I kvartaliga võrreldes 6,3%, kohvikoor +6,1%, hapukoor +5,4%. Teised

hinnamuutused olid väiksemad. Hinnatõus on jätkunud ka III kvartalis – septembris olid enamuse toodete jaehinnad kõrgemad II kvartali keskmistest hindadest. Poolaasta arvestuses aga 2010. aasta I poolaasta keskmised hinnad kõigi toodete osas 2009. aasta I poolaasta keskmiste hindade tasemeni ei küündinud (tabel 6).

Tabel 6

Piimatoodete jaehindade muutus Eesti tavakauplustes 2008-2010. aastail

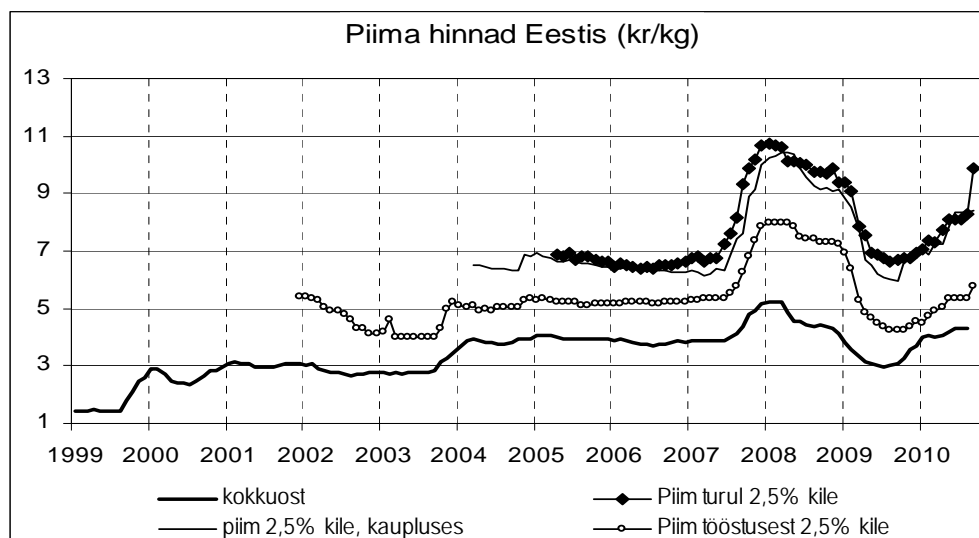
(II kvartali ja I poolaasta keskmised, kr/kg, piimal kr/l)

	II kv 2008	II kv 2009	II kv 2010	sept 2010	I pa 2008	I pa 2009	I pa 2010
Juust Edam	130.72	103.24	100.85	106.80	129.25	109.79	99.03
Või >80%, väikepakk	100.54	89.04	96.64	100.61	100.89	92.93	96.39
Hapukoor	28.26	23.05	23.61	25.05	28.18	24.66	23.00
Kohvikoor	27.78	21.20	23.53	24.34	27.80	23.10	22.85
Kodujuust	57.39	58.10	58.85	58.47	56.73	57.37	58.50
Piim 2,5%, kile	10.21	6.47	7.82	8.41	10.26	7.42	7.44
Piim 2,5%, pure	12.57	10.73	10.09	10.59	12.55	11.40	9.99
Piim 3,5%, pure*	12.90	12.33	13.10	13.27	12.90	12.62	12.50
Keefir, kile	10.94	8.96	9.36	10.18	10.97	9.30	9.20
Keefir, pure	13.33	12.21	12.70	13.32	13.28	12.65	12.33
Jogurt, pure (1 l)*	19.90	17.57	21.77	21.70	20.15	18.73	21.42
Topsijogurt (~150g)*	34.68	35.62	36.68	38.02	35.12	36.05	36.45
Maitsestatamata jogurt (0,5 l)*	23.26	23.54	23.66	23.66	23.26	23.54	23.66

* jaehind Tallinna supermarketite keskmisena (kg või liitri hind)

Allikas: EKI

Joonis 14

Allikas: EKI

Tabel 7

Piimatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade supermarketites juuni 2010.a (kroonides)

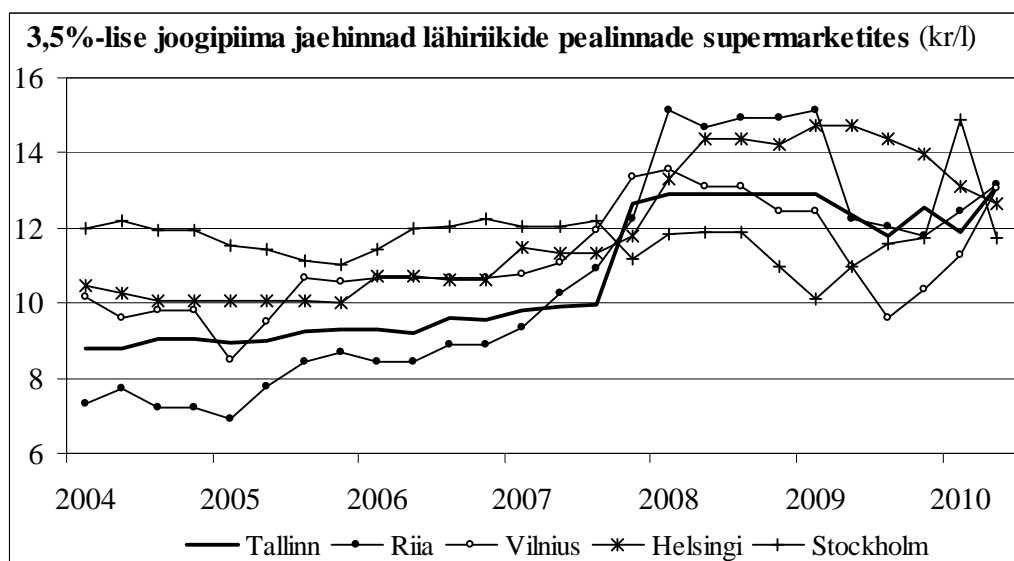
Toode	Piim, 3,5%	Või,80- 82,5%	Juust, Edam, Gouda	Kohvi- koor, 10%	Virsi- ku- jogurt	Maitse- -tamata jogurt	Danone, Zott jms topsi- jogurt	Valge- hallitus- juust Brie President
Kogus	1 liiter	200g	1 kg	0,2 liitrit	1 kg	0,5 kg	125g	1 kg
Tallinn	13.10	19.21	96.16	4.90	21.77	11.83	7.17	199.25
Riia	13.14	18.48	94.62	10.24	21.15	16.03	-	178.10
Vilnius	13.05	18.08	90.08	13.82	18.22	12.51	4.30	158.56
Varssavi	8.87	12.90	67.48	7.53*	-	7.72	3.44	108.16
Praha	10.52	13.89	102.51	11.54	30.60	9.25	9.04	159.10
Bratislava	12.45	22.13	78.09	14.00	32.58	13.42	5.93	206.54
Budapest	12.12*	23.16	85.54	-	32.05	14.95	-	-
Helsingi	12.67	10.17	107.70	10.64*	29.05	14.08	9.70	229.22
Berliin	12.69	17.71	119.24	7.15*	23.99	7.67	5.87	-
Stockholm	11.73	27.38	109.37	12.36*	23.31	20.34	5.48	174.93

*Varssavi: kohvikoor 12%; Budapest: piim 2,8%; Helsingi: kohvikoor 19%; Berliin: kohvikoor UHT; Stockholm: kohvikoor 12%.

Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurustelt (kasutatud on lähima suurusega pakendi hindasid)

Allikas: EKI

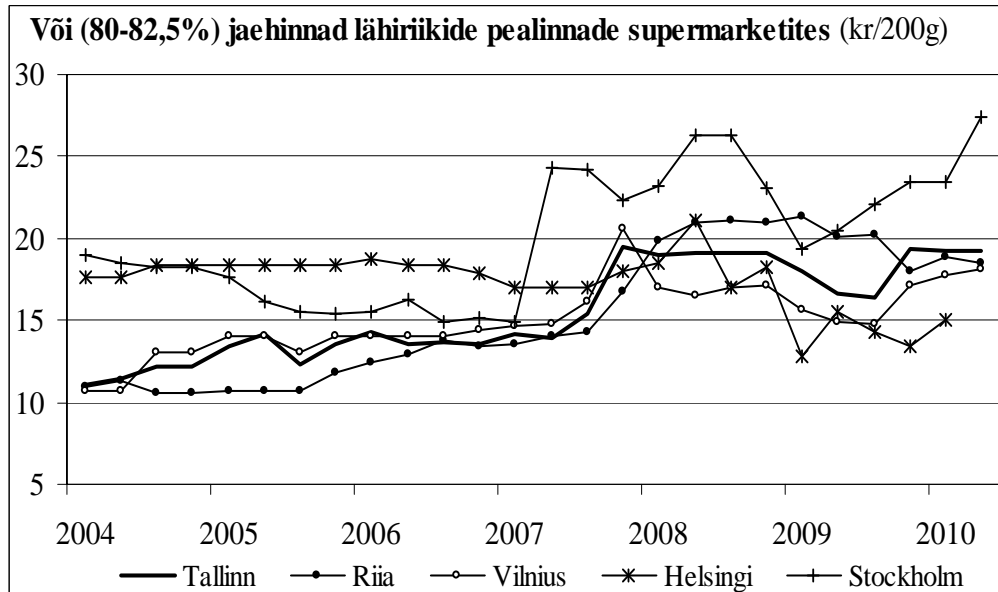
Joonis 15

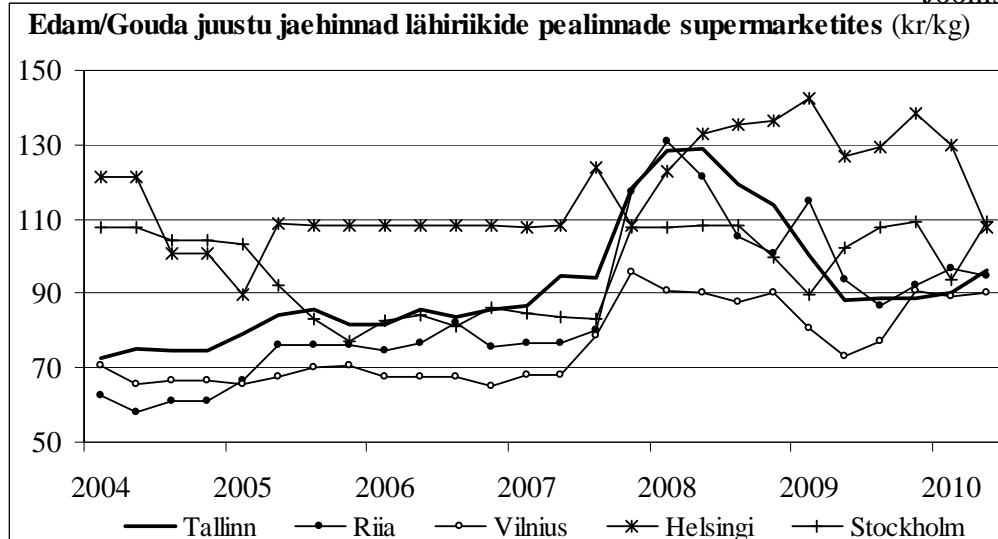
Allikas: EKI

Euroopa pealinnade **supermarketite** hinnavõrdluse alusel oli 2010. aasta juunikuus Tallinn teiste pealinnadega võrreldes kallimate linnade hulgas 3,5%-lise piima, või, juustu ja hallitusjuustu hinna poolest. Võrreldes teiste vaatlusaluste linnadega oli Tallinnas kõige odavam kohvikoor ja üks odavamaid virsikujogurteid. Maitsestatamata jogurti ja topsijogurti hinnad olid Tallinnas teiste pealinnadega võrreldes keskmisel tasemel.

Joonis 16

Joonis 17

Allikas: EKI

Toorpiima **kokkuostuhindade** tõus algas EL-s ajaliselt riigiti erinevalt, valdavalt 2009. aasta II ja III kvartalis. Hinnatõus kestis enamuses riikidest 2009. aasta lõpuni. 2010. aasta I kvartalis toimus paljudes riikides mõningane sesoonne hinnakorrektsioon. EL-25 riikides keskmiselt oli aga 2010. aasta I kvartali keskmine piima kokkuostuhind 2,5% kõrgem 2009. aasta I kvartali keskmisest hinnast. 2010. aasta II kvartalis kokkuostuhind osas riikidest tõusis, osas langes. EL keskmine hind II kvartali keskmisena erines I kvartali keskmisest vaid mõne sendi võrra. III kvartalis on aga hinnatõus olnud juba kiirem – hinnad on tõusnud enamuses EL-I riikides ja EL-25 keskmine hind oli augustis 6,6% kõrgem II kvartali keskmisest (tabel 8). 2010. aasta I poolaasta keskmine hind oli aga aastatagusest 8,6% kõrgem. Eestis on piima kokkuostuhind alates 2009. aasta augustist peaaegu pidevalt tõusnud, kuid oli 2010. aasta II kvartali keskmisena EL-i riikide pingereas tagantpoolt üheksas, säilitades sama positsiooni ka augustikuus.

USA-s oli 2010. aasta II kvartalis keskmine piima kokkuostuhind 9,9% madalam ja Uus-Meremaal 4,4% madalam EL-25 riikide keskmisest.

Tabel 8

Piima keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu riikides, USA-s ja Uus-Meremaal (kr/kg km-ta)

	2008 I pa	2009 I pa	2010 I pa	2008 II kv	2009 II kv	2010 II kv	2010 aug
Belgia	5.50	3.48	4.48	5.08	3.30	4.57	4.87
Bulgaaria	4.96	4.02	4.10	4.80	3.79	4.02	4.20
Tšehhi	5.66	3.43	4.25	5.42	3.43	4.35	4.40
Taani	5.79	4.31	4.64	5.42	4.06	4.66	5.04
Saksamaa	5.52	3.72	4.49	5.26	3.52	4.58	4.98
Eesti	4.95	3.33	4.11	4.65	3.09	4.20	4.32
Kreeka	6.93	6.04	5.77	6.77	5.87	5.74	5.76
Hispaania	6.29	4.68	4.51	5.92	4.34	4.44	4.48
Prantsusmaa	5.77	4.43	4.55	5.29	4.08	4.44	5.33
Iirimaa	5.84	3.72	4.44	5.35	3.46	4.65	4.99
Itaalia	5.94	4.91	5.05	5.96	4.70	5.14	5.14
Küpros	7.58	8.02	7.98	7.49	7.95	7.91	8.04
Läti	4.72	2.90	3.82	4.22	2.51	3.82	3.82
Leedu	4.38	2.69	3.74	3.83	2.50	3.68	3.58
Luksemburg	6.09	4.31	4.41	5.73	3.96	4.46	4.68
Ungari	5.36	3.27	3.89	5.12	3.13	3.85	3.96
Malta	6.54
Holland	5.65	3.81	4.44	5.35	3.51	4.55	5.28
Austria	6.37	4.73	4.73	6.18	4.34	4.66	4.99
Poola	5.11	3.28	4.12	4.93	3.27	4.09	4.25
Portugal	5.99	4.74	4.34	5.84	4.44	4.28	4.24
Rumeenia	...	3.26	3.71	...	3.12	3.50	3.31
Sloveenia	5.17	4.24	4.08	5.11	3.90	4.11	4.16
Slovakkia	5.39	3.07	4.08	5.25	2.78	4.09	4.22
Soome	6.51	6.34	5.31	6.59	5.85	5.13	6.15
Rootsi	5.70	3.91	4.72	5.47	3.85	4.88	5.49
Suurbritannia	4.93	3.98	4.18	4.78	3.80	4.21	4.55
EL-15	5.92	4.47	4.67	5.67	4.20	4.69	5.06
EL-10	5.37	3.80	4.45	5.11	3.62	4.46	4.53
EL-25	5.68	4.18	4.54	5.43	3.94	4.54	4.84
USA	4.60	3.00	3.99	4.55	2.94	4.09	4.60
Uus-Meremaa	4.48	2.56	4.07	4.55	2.63	4.34	4.55

Allikad: Euroopa Komisjon, SA

Tabel 9

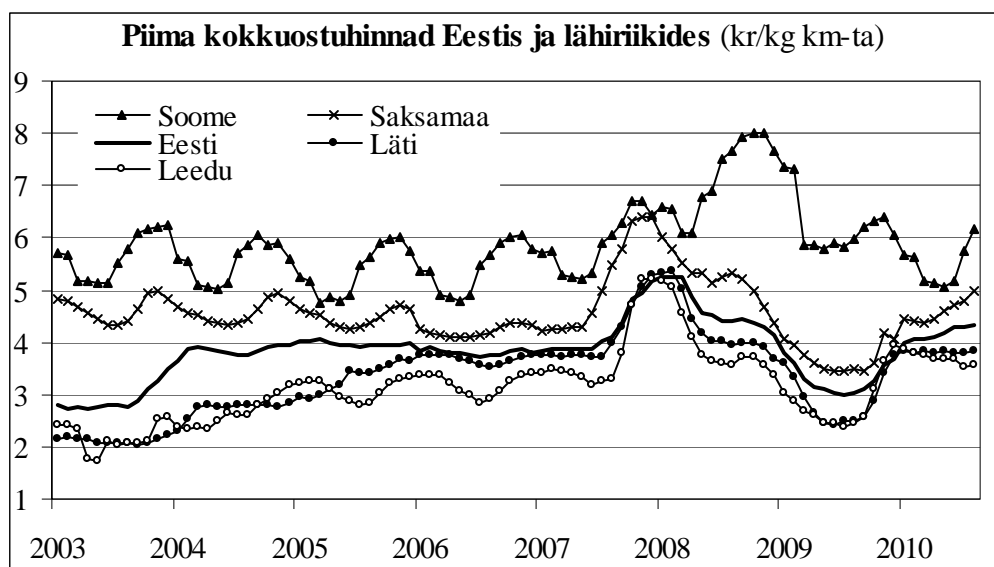
Piima* keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu mõningates suurtööstustes, (kr/kg)

	II kv 2008	II kv 2009	II kv 2010	Aug 2010	I pa 2008	I pa 2009	I pa 2010
Begomilk, Belgia	5.23	3.45	4.87	5.20	5.64	3.57	4.73
Humana Milch Union, Saksamaa	5.34	3.63	4.51	4.97	5.65	3.88	4.35
Nordmilch, Saksamaa	4.87	3.48	4.51	4.97	5.21	3.55	4.35
Arla Foods Taani	5.26	3.84	4.45	4.85	5.61	4.00	4.35
Hämeenlinnan O., Soome	5.88	5.59	4.88	6.05	5.82	5.96	5.08
Bongrain CLE, Prantsusmaa	5.18	4.08	4.66	5.35	5.74	4.80	4.74
Danone, Prantsusmaa	5.16	4.09	4.76	5.60	5.77	4.73	4.78
Lactalis, Prantsusmaa	5.12	3.99	4.63	5.51	5.68	4.73	4.76
Sodiaal, Prantsusmaa	5.25	4.28	4.76	5.39	5.53	4.56	4.78
First Milk, Suurbritannia	4.45	3.54	3.58	4.27	4.73	3.80	3.62
Glanbia, Iirimaa	5.17	3.30	4.59	4.69	5.92	3.71	4.30
Kerry Agribusiness, Iirimaa	5.19	3.53	4.61	4.67	5.63	3.66	4.28
Royal Friesland Campina, Holl.	5.06	3.30	4.32	5.56	5.31	3.60	4.22
Dairy Crest, Suurbritannia	4.61	4.00	4.01	4.74	4.91	4.30	4.13
Suurtööstuste keskmine EL-s	5.13	3.78	4.51	5.11	5.51	4.11	4.44

* baasiline piim 4,2% rasva, 3,35% valku, SCC 24,999, TBC 24,999

Allikas: LTO

Joonis 18

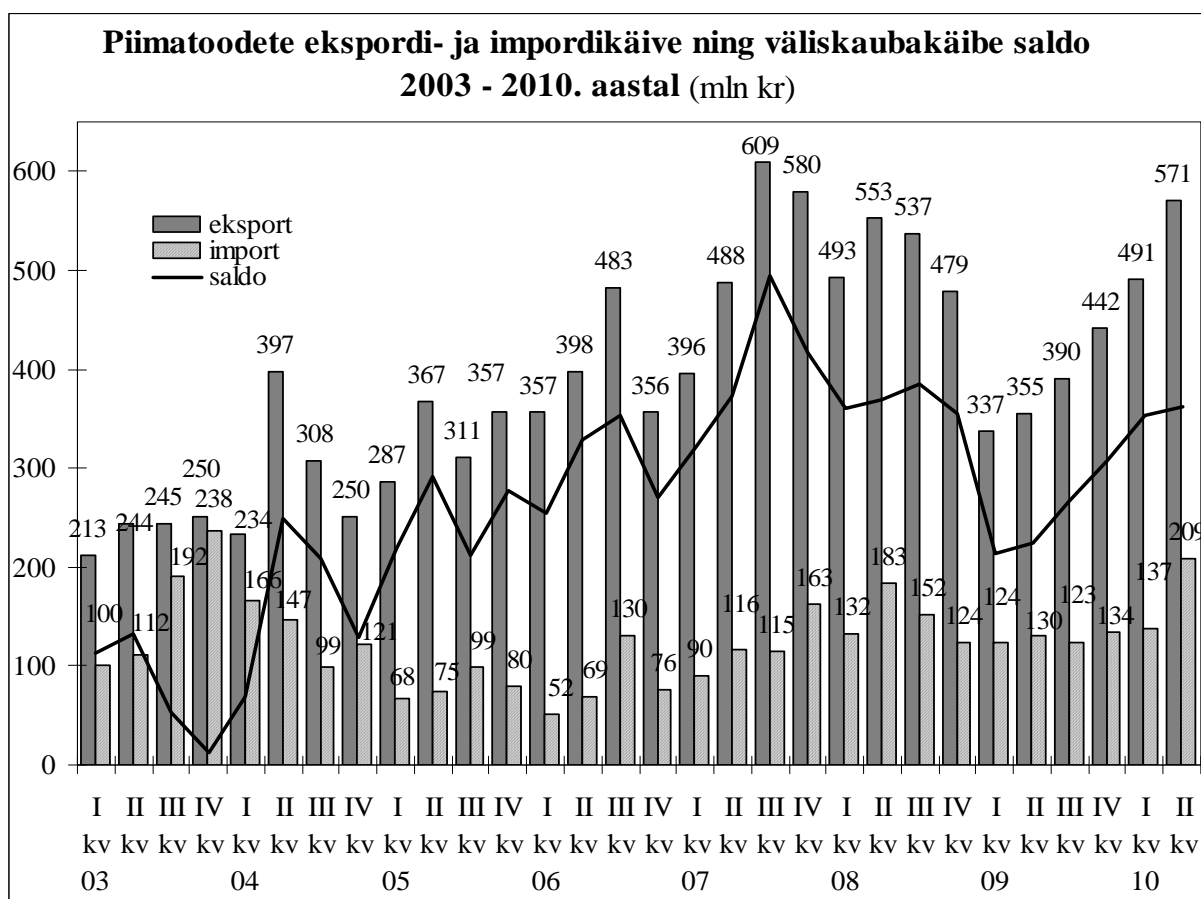
Allikas: Euroopa Komisjon

Väliskaubandus

Majanduslanguse tingimustes oli Eesti piimatoodete ekspordikäive 2009. aastal paarist varasemast aastast oluliselt väiksem. 2009. aasta lõpus ja 2010. aastal on piimatoodete ekspordivõimalused uuesti paranema hakanud. 2010.a I poolaastal eksporditi Eestist piimatooteid kokku 1061,6 mln kr eest ehk 53,4% rohkem kui eelmise aasta samal perioodil (692 mln kr). Samal ajal imporditi Eestisse piimatooteid kokku 345,5 mln kr väärtuses ehk 35,9% rohkem kui aasta varem (254,2 mln kr). Kaubavahetuse positiivne saldo, võrreldes aasta varasema perioodiga suurenes 278,3 mln kr võrra ehk 63,6% ja oli 716,1 mln kr.

Sealjuures oli kaubavahetuse saldo positiivne nii EL-i liikmesriikidega (+312 mln kr) kui ka kolmandate riikidega (+404,1 mln kr). Kui positiivne saldo EL-i riikidega kasvas eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 0,8%, siis positiivne saldo kolmandate riikidega kasvas 3,1 korda.

Joonis 19

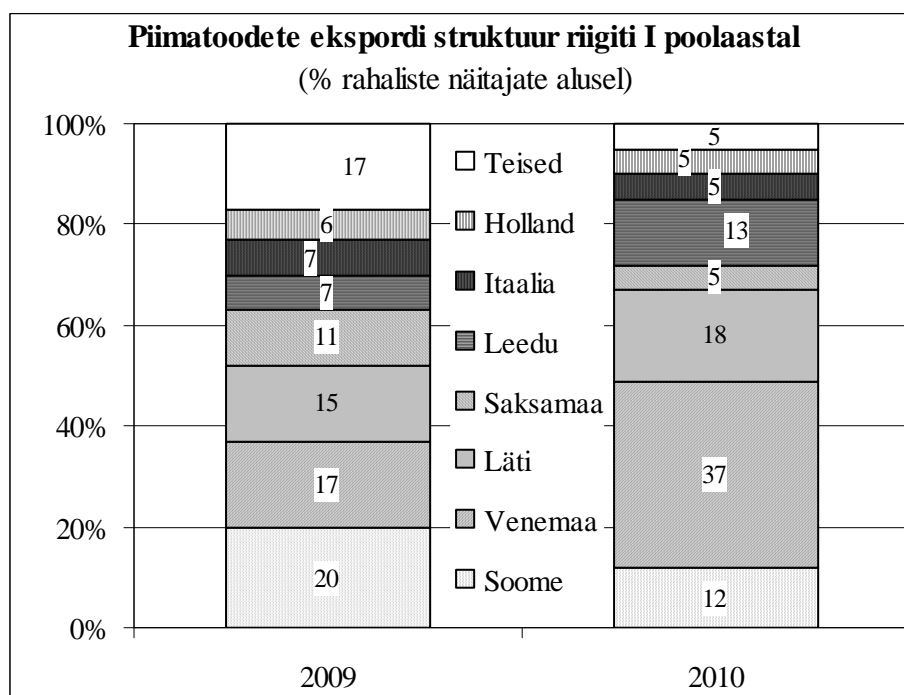
Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Piimatoodete eksport moodustas 2010. aasta I poolaastal 19,1% (2009 I poolaastal 15%) põllumajandussaaduste koguekspordist ja import 4,7% (2009 I poolaastal 3,6%) koguimportist.

2010. aasta I poolel **eksporditi** Eestist piimatooteid 1061,6 mln krooni väärtuses (tabel 10). Piimatoodete rahalisest ekspordist moodustas 61,6% eksport EL-i liikmesriikidesse ja 38,4% kolmandatesse riikidesse (joonis 20). Eksport kolmandatesse riikidesse kasvas aastaga kolm korda, eksport EL-i liikmesriikidesse aga 17,4%.

Eesti jaoks olulisematest ekspordipartneritest vähenes ekspordikäive Saksamaale (kolmandiku võrra, -25,9 mln kr), Soome (-5,3 mln kr, -3,9%). Suurenes aga eksport Läti (+85,5 mln kr, +85%), Leetu (+87,6 mln kr, 2,7 korda), Venemaale (+273,1 mln kr, 3,3 korda). Kui 2009. aasta I poolaastal oli suurima osakaaluga ekspordi sihtriik (20% piimatoodete ekspordist) Soome, siis 2010. aasta I poolaastal sai selleks Venemaa (37% piimatoodete ekspordist). Venemaa osatähtsus ekspordist kolmandatesse riikidesse oli 96,4%. Ekspordikäibe suuruselt järgnesid Venemaale Läti (17,5%), Leedu (13%) ja Soome (12%).

Joonis 20

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Enamuse piimatoodete eksport Eestist suurenes ning ekspordihinnad valdavalt tõusid. Koguseliselt suurenes aastatagusega võrreldes enim rõõsa piima (18,9 korda) ja koore (6,2 korda) eksport. Hapendatud piimatooteid eksporditi 2010. aasta I poolaastal 88,2% rohkem kui eelmisel aastal samal perioodil, sealhulgas jogurtit isegi ligi 2 korda rohkem. Pulbritest suurenes 87,2% lõssipulbri eksport. Juustu ja kohupiima eksport suurenes viiendiku võrra, seda rohkem toorjuustu ja kohupiima (+33,6%) kui naturaaluustu (+13,1%) arvel. Täispiimapulbri ekspordikogus oli tänavu 3,5 korda väiksem kui eelmisel aastal, võil ja piimarasvadel -24,3% ja vadakutoodetel -6%. Ekspordihind oli 2010. aasta I poolaastal mullusest madalam vaid jogurtil ja toorjuustul-kohupiimal, teiste piimatoodete ekspordihinnad olid 2010. aasta I poolaastal kõrgemad kui eelmisel aastal (tabel 10). Nii

ekspordikoguste suurenemise kui hindade tõusu tulemusel olid peale piimapulbri kõigi toodete 2010. aasta I poolaasta ekspordikäibed suuremad kui 2009. aasta I poolaastal.

Tabel 10

Piimatoodete põhieksport 2009 – 2010.a I poolaastail

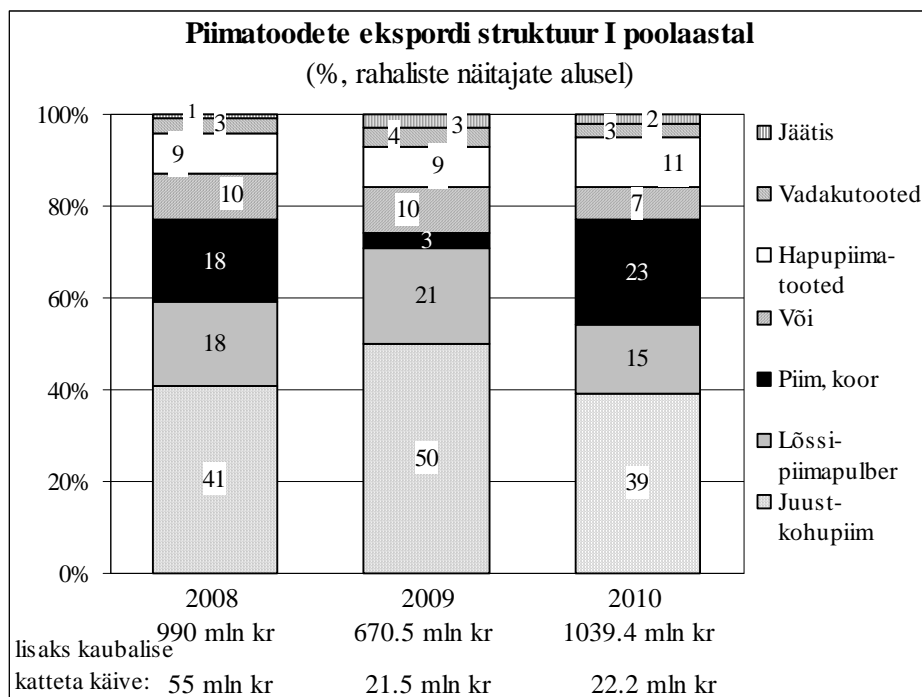
	I poolaasta 2009			I poolaasta 2010			Ekspordikoguse muutus 2010/09 +, - %
	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	
Piim, koor, lõss	5898	23426	3.97	41700	244421	5.86	+7,1 korda
sh piim 1...6%	2026	8704	4.30	38261	165864	4.34	+18,9 korda
rõõsk koor üle 6%	493	8973	18.21	3076	77347	25.15	+6,2 korda
Kondens. piim, pulber	4701	139555	29.69	4681	152396	32.56	-0,4
sh lõssipulber	1747	40598	23.24	3270	110016	33.64	+87,2
piimapulber	2650	92900	35.05	751	31553	42.01	-3,5 korda
Hapendatud piimatooded	3902	57432	14.72	7343	111511	15.19	+88,2
sh jogurt	2191	34718	15.85	4338	60144	13.87	+98,0
Vadakutoodet	3638	25602	7.04	3420	27208	7.96	-6,0
sh vadakupulber	3579	24234	6.77	3396	26830	7.90	-5,1
Või ja piimarasvad	2259	67716	29.98	1709	71620	41.91	-24,3
sh või	2244	67246	29.97	1706	71505	41.91	-24,0
Juust, kohupiim	7487	335328	44.79	8944	407223	45.53	+19,5
sh toorjuust, kohupiim	2091	77740	37.18	2794	93850	33.59	+33,6
poolkõva ja kõva juust	5287	251388	47.55	5979	304236	50.89	+13,1
Jäätis	636	21465	33.74	672	25004	37.19	+5,7
Piimatoodet kokku	x	670524	x	x	1039383	x	x
Käive rahas, kaubalise katteta	x	21500	x	x	22200	x	x
KOKKU	x	692024	x	x	1061583	x	+53,4*

*ekspordikäibe muutus

Allikas: Põllumajandusministeeriumi Kaubanduspoliitika büroo

Piimatoodete ekspordi struktuuris (joonis 21) olid 2010. aasta I poolaastal tähtsamad eksporditüübid endiselt juust ja kohupiim, kuid nende osakaal piimatoodete ekspordikäibes vähenes 50%-lt 39%-le. Käibe osakaalult järgnesid juustule rõõsk piim ja koor, mille osatähtsus piimatoodete ekspordikäibes kasvas 3%-lt 23%-le. Põhjuseks ekspordi suurenemine Läti ja Leetu, kust piimatootjad said soodsama hinnapakumise kui Eestist. Lõssi- ja piimapulbri osatähtsus ekspordikäibes vähenes aastaga 21%-lt 15%-le, hapupiimatoodete osatähtsus aga suurenes 9%-lt 11%-le.

Olulisimasse piimatoodete ekspordi sihtriiki Venemaale läks 59% lõssi- ja piimapulbri ekspordikogusest, 50% vadakutoodete, 42% või ja piimarasvade, 40% juustu-kohupiima, 7% piima-koore ning 5% hapupiimatoodete ekspordikogusest.

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Tabel 11

Põhiliste piimatoodete põhieksporti struktuur riikide lõikes I poolaastal 2010.a
(% vastava tootegrupi ekspordikogusest)

Piim, lõss, koor		Lõssi-piimapulber		Hapupiimatooted		Või, piimarasvad		Juust, kohupiim	
2003 I pa - 1507 t	2003 I pa - 5857 t	2003 I pa - 1269 t	2003 I pa 3105 t	2003 I pa - 4079 t					
2004 I pa - 2179 t	2004 I pa - 9329 t	2004 I pa - 999 t	2004 I pa 5813 t	2004 I pa - 1771 t					
2005 I pa - 1597 t	2005 I pa - 7715 t	2005 I pa - 2133 t	2005 I pa 2869 t	2005 I pa - 5361 t					
2006 Ipa - 25475t	2006 Ipa - 6420 t	2006 I pa - 2572 t	2006 Ipa -1573 t	2006 I pa - 4853 t					
2007 Ipa-26359 t	2007 Ipa - 6855 t	2007 Ipa - 3772 t	2007 Ipa -3442 t	2007 Ipa - 4674 t					
2008 Ipa-34516 t	2008 Ipa - 4451 t	2008 Ipa - 4359 t	2008 Ipa-2053 t	2008 Ipa-6743t					
2009 Ipa- 5898 t	2009 Ipa- 4701 t	2009 Ipa- 3902 t	2009 Ipa -2259t	2009 Ipa -7487t					
2010 Ipa-41700t	2010 Ipa - 4681 t	2010 Ipa - 7343 t	2010 Ipa-1709 t	2010 Ipa-8944 t					
Leedu 46	Venemaa 59	Soome 39	Venemaa 42	Venemaa 40					
Läti 44	Läti 12	Läti 33	Holland 14	Soome 17					
Venemaa 7	Saksamaa 10	Saksamaa 12	Soome 14	Itaalia 11					
Soome 3	Holland 5	Leedu 9	Saksamaa 13	Läti 11					
	Leedu 5	Venemaa 5	Läti 9	Holland 10					
	Austria 4	Teised 2	Norra 5	Leedu 9					
	Bulgaaria 2		Teised 3	Teised 2					
	Teised 3								

Allikas: Põllumajandusministeeriumi Kaubanduspoliitika büroo

Läti osakaal oli suur piima-koore ekspordikoguses (44%), jäätise (37%), hapupiimatoodete (33%) ekspordikogustes, aga ka pulbrite (12%), juustu-kohupiima (11%) ning või ja piimarasvade (9%) ekspordikogustes. Leedu oli Eestile peamiseks ekspordiriigiks piima-koore (44%) ja jäätise (44%)väljaveol. Vadakutoodetest läks Leetu 19%, hapupiimatoodetest ja juustust-kohupiimast 9% ning pulbritest 5%. Soome läks 39% eksporditavatest hapupiimatoodetest, 17% juustust-kohupiimast, 14% võist, 13% jäätisest ja 3% piimast-koorest. Saksamaale eksporditi piimatoodetest põhiliselt võid, hapupiimtooteid, pulbreid, vähem vadakutooteid ja jäätist. Hollandisse viidi võid, juustu-kohupiima ja pulbreid, Itaaliasse juustu. Teiste maade osakaal ekspordiriikidena oli väiksem.

Piimasaaduste **impordikäive** oli 2010. aasta I poolaastal 345,5 mln krooni ehk 35,9% (+91,2 mln kr) suurem kui aasta varasemal perioodil (tabel 12). Käibe suurenemine tulenes enamuse toodete impordikoguste suurenemisest ja impordihindade tõusust.

Tabel 12

Piimatoodete põhiimport 2009. ja 2010.a I poolaastail

	I poolaasta 2009			I poolaasta 2010			Impordi- koguse muutus 2010/09 +,- %
	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa, tuh kr	Hind kr/kg	
Piim, koor, lõss	1026	13725	13.37	3446	69846	20.27	+3,4 korda
sh piim 1...6%	470	4345	9.24	736	4067	5.53	+56,6
rõõsk koor üle 6%	555	9374	16.89	2528	59285	23.45	+4,6 korda
Kondens. piim, pulber	2467	43211	17.52	2556	52903	20.70	+3,6
sh lõssipulber	450	9515	21.17	597	20441	34.25	+32,7
piimapulber	1077	24175	22.45	331	12479	37.70	-3,3 korda
Hapendatud piimatooted	1722	42388	24.62	2625	61466	23.41	+52,4
sh jogurt	885	22734	25.68	1145	24366	21.28	+29,4
Vadakutooted	1345	22916	17.04	858	17543	20.45	-36,2
sh vadakupulber	1125	20563	18.28	774	16347	21.12	-31,2
Või ja piimarasvad	117	5786	49.68	301	12765	42.41	+2,6 korda
sh või	116	5763	49.63	222	11054	49.80	+91,4
Juust, kohupiim	1544	84142	54.49	1489	81960	55.04	-3,6
sh naturaalne juust	1064	56211	52.85	940	53160	56.57	-11,7
Jäätis	560	18550	33.13	560	18281	32.67	0,0
Piimatooted kokku	x	230718	x	x	314764	x	x
Käive rahas, kaubalise katteta	x	23500	x	x	30700	x	x
KOKKU	x	254218	x	x	345464	x	+35,9*

*impordikäibe muutus

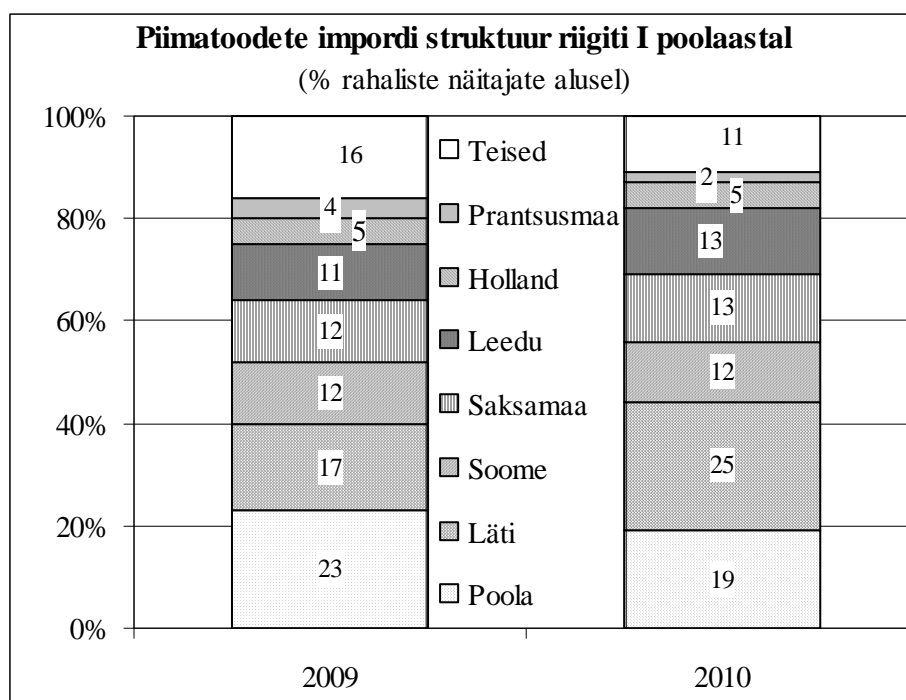
Allikas: Põllumajandusministeeriumi Kaubanduspoliitika büroo

Koguseliselt suurenes aastatagusega võrreldes enim rõõsa koore import (4,6 korda), või ja muude piimarasvade (+2,6 korda), rõõsa piima (+56,6%), hapendatud piimatoodete (+52,4%) sissevedu. Vähenes võrreldes eelmise aasta sama perioodiga piimapulbri (-2,6 korda), vadakutoodete (-36,2%) ja naturaaluustu (-11,7%) import.

Impordihinnad olid mullusest madalamad rõõsal piimal, hapupiimatoodetel, muudel piimarasvadel ja jäätisel. Teiste toodete impordihinnad olid 2010. aasta I poolaastal kõrgemad kui eelnenud aastal. Impordihindade tõusust ja impordikoguste suurenemisest tingituna suurenes enamuse toodete impordikäive. Käive oli mullusest väiksem rõõsa piima, piimapulbri, vadakutoodete, juustu-kohupiima ja jäätise osas.

Impordikäibest 98,9% tuli EL-i teistest liikmesriikidest ja 1,1% väljastpoolt EL-i ehk kolmandatest riikidest. Kusjuures import EL-i liikmesriikidest suurenes aastaga 38%, kolmandatest riikidest aga vähenes 43%. Olulisemad piimatoodete impordimaad olid 2010. aasta I poolaastal Läti (piimatoodete impordikäive 86,4 mln kr, osakaal piimatoodete impordikäibes 25%), Poola (67,1 mln kr, 19,4%), Leedu (45,8 mln kr, 13,3%), Saksamaa (45 mln kr, 13,2%) ja Soome (41,3 mln kr, 12%; joonis 22).

Joonis 22

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Aastaga suurenes import kõigist suurematest impordiriikidest, kusjuures enim kasvas sissevedu Lätist (+96,4%, +42,4 mln kr). Lätist toodi 75% või ja muude piimarasvade impordikogusest, 38% hapupiimatoodete, 27% pulbrite, 20% piima-koore ning jäätise ja 18% juustu-kohupiima impordikogusest.

Leedust suurenes sissevedu 18 mln kr võrra ehk 64,7%. Leedust imporditi 59% jäätise impordikogusest, 20% piimast-koorest, 14% vadakutoodetest. Teiste toodete impordis oli Leedu osatähtsus väiksem.

Impordikäive Saksamaalt suurenes 13,5 mln kr võrra ehk 42,9% ja sealt toodi 26% juustust-kohupiimast, 20% piima-koore impordikogusest, peale selle veel hapupiimatooteid, pulbreid, vadakutooteid.

Tabel 13

Põhiliste piimatoodete põhiimpordi struktuur riikide lõikes I poolaastal 2010

(% vastava tootegrupi impordikogusest)

Piim, lõss, koor	Lõssi-piimapulber	Hapupiima-tooted	Või, piimarasv	Juust, kohupiim	Jäätis
2003 Ipa 472 t	2003 I pa 3133 t	2003 I pa 991 t	2003 I pa 2947 t	2003 Ipa 1224t	2003 I pa 506 t
2004 Ipa 4184t	2004 I pa 1625 t	2004 I pa 576 t	2004 I pa 2946 t	2004 Ipa 1842t	2004 I pa 639 t
2005 Ipa 269 t	2005 I pa 95 t	2005 I pa 576 t	2005 I pa 41 t	2005 Ipa 1614t	2005 I pa 731 t
2006 Ipa 153 t	2006 I pa 327 t	2006 Ipa 467 t	2006 I pa 30 t	2006 Ipa 869 t	2006 I pa 740 t
2007 Ipa 234 t	2007 Ipa 567 t	2007Ipa 1719t	2007 Ipa 24 t	2007 Ipa 1197t	2007 Ipa 835 t
2008Ipa 1216t	2008 Ipa 1717 t	2008Ipa 2454t	2008 Ipa 114 t	2008Ipa 1448t	2008 Ipa 457 t
2009Ipa 1026t	2009 Ipa 2467t	2009Ipa 1722t	2009 Ipa 117t	2009Ipa 1544t	2009 Ipa 560t
2010Ipa 3446t	2010 Ipa 2556t	2010Ipa 2625t	2010 Ipa 301 t	2010Ipa 1489t	2010 Ipa 560 t
Leedu 20	Soome 59	Poola 40	Läti 75	Saksamaa 26	Leedu 59
Saksamaa 20	Läti 27	Läti 38	Soome 12	Läti 18	Soome 20
Läti 20	Leedu 9	Austria 7	Leedu 7	Soome 17	Venemaa 8
Poola 18	Saksamaa 2	Saksamaa 5	Poola 5	Poola 11	Läti 6
Holland 14	Teised 3	Leedu 5	Teised 1	Itaalia 8	Tsehhi 6
Soome 7		Itaalia 4		Holland 7	Prantsusmaa 1
Teised 1		Teised 1		Leedu 6	
				Iirimaa 2	
				Prantsusmaa 2	
				Teised 3	

Allikas: Põllumajandusministeeriumi Kaubanduspoliitika büroo

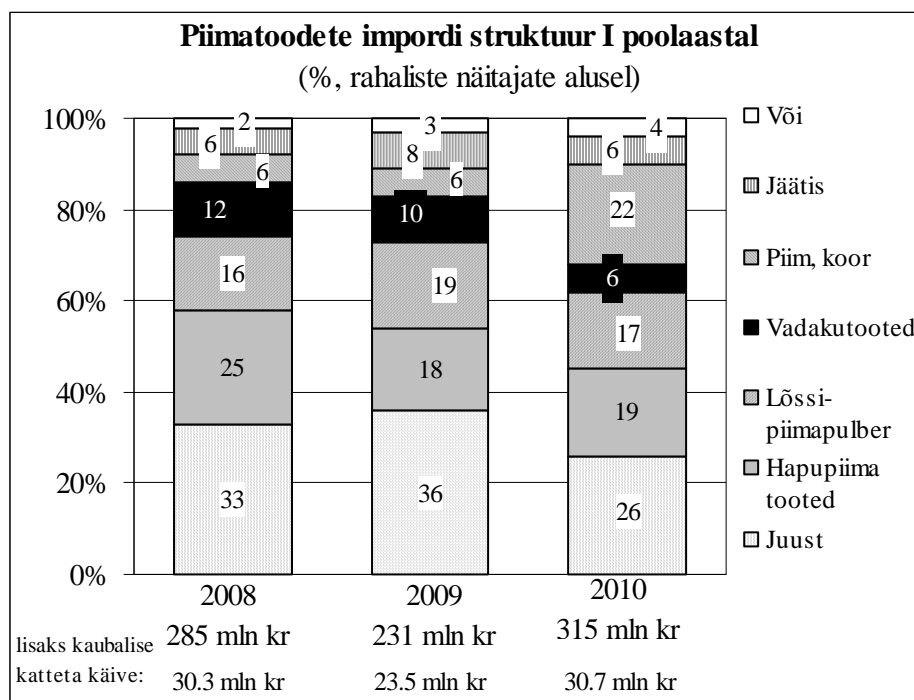
Impordikäive Soomest suurenes 10,8 mln kr võrra ehk 35,4% ja sealt toodi 59% pulbrite sisseveokogusest, 20% jäätisest, 17% juustu-kohupiima, 15% vadakutoodete, 12% või ja muude piimarasvade ning 7% piima-koore impordist.

Poolast suurenes impordikäive 8,7 mln kr ehk 14,9%. Koguliselt toodi Poolast 40% hapupiimatoodetest, 18% piimast-koorest, 11% juustust-kohupiimast, 5% võist (tabel 13).

Kolmandatest riikidest toodi Eestisse piimatooeteid kolmest riigist, kokku 3,7 mln krooni eest. Seda oli 2,8 mln krooni võrra vähem kui 2009. aasta I poolaastal. Venemaalt toodi I poolaastal 42,4 tonni jäätist. Norrast ja USA-st toodi juustu-kohupiima (vastavalt 20,3 tonni ja 9 tonni).

2010. aasta I poolaasta piimatoodete impordikäibest moodustas 26% juustu-kohupiimatoodete import (joonis 23). Järgmisteks suuremateks impordiartikliteks olid rõõsk piim ja koor (22% piimatoodete impordikäibest), hapupiimatooted (19%), lõssi- ja piimapulber (17%), vadakutooded (6%), jäätis (6%). Võid ja muid piimarasvu toodi Eestisse 12,8 mln krooni eest, mis moodustas 4% I poolaasta piimatoodete impordikäibest.

Joonis 23

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Maailmaturg

2010. aasta esimesel poolaastal olid piimatoodete hinnad maailmaturul tõusmas ja seega piimaturg tootjaile soodsamaks muutumas. Okeania või, juustu ja lõssipulbri hindade tõusu põhjuseks oli Okeania (peamiselt Uus-Meremaa) tagasihoidlikule piimatoodangule järgnenud madal piimatoodete pakkumine ja maailmamajanduse tagasihoidliku taastumise tulemusel suurenenud nõudlus. Kuigi lõssipulbri ja vähesemal määral või varud on EL-s märkimisväärsed, üritatakse vältida varude negatiivset mõju turgudele. Teiselt poolt on piimatoodete hindade kasv teisel poolaastal aeglustumas. EL-s on lõssipulbri ja piimavadaku hinnad küll langenud, kuid täispiimapulbri, juustu ja või hinnad on üsna stabiilselt kõrgel tasemel. Nii USA-s kui ka EL-s on olukord piimaturul alates 2009. aastast oluliselt paranenud ning prognoosid ei viita olulisele hindade langusele, mis tooks kaasa valitsustepoolsete ülejääkide kokkuostu vajaduse.

Hindade korrektsioon peegeldab suurema tõenäosusega oodatavat pakkumise suurenemist (Okeaania uus hooaeg on lähenemas) kui nõudluse langust. Peamised majandusnäitajad, eriti arenevatel turgudel, on positiivsed – maailma keskmine oodatav SKP kasv 2010. aastal on 3-4% (2009.aastal 2%), kusjuures Aasia riikides oodatakse keskmiselt 8%-list kasvu. Hoolimata sellest võivad turge mõjutada USA ja mitmete Euroopa riikide jätkuvalt kõrge tööpuudus ning EL-i liikmesriikide võlaprobleemid.

Pakkumise poolel võib uus hooaeg Uus-Meremaa piimatootmises tuua kaasa 3-4% aastase kasvu taastumise. Austraalia piimatoodangu langevat trendi on raskem muuta, kuna põuad on muutumas normiks ja vihm erandiks. Lisaks on sealsed peamiste piimatoodete, eriti täispiimapulbri varud madalal tasemel, mis nõudluse suurenemise või pakkumise muutumise tingimustes võib viia hindade tõusuni. USA-s ja EL-s oodatakse küll piima pakkumise kasvu, kuid sisenõudluse suurenemine võib hindu survestada.

USA on aastaid olnud atraktiivseks piimatoodete ekspordituruks, kuid viimastel aastatel on USA import vähenenud. Märkimisväärseim langus on olnud juustu impordil, mis on 2010. aastal hinnanguliselt 111 000 tonni (nt. 2003. aastal oli see 216 000 tonni). Ajalooliselt kõrgete USA hinnamarginaalide vähenemine võrdluses maailmaturu hindadega on tõstnud arenevate turgude atraktiivsust eksporditajate silmis. Lõssil baseeruvate toodete import näitas olulist langust juba 2009. aastal langedes alla 2000ndate aastate keskpäiga taseme ja selle tendentsi jätkumist nähakse ka 2010. aastal. Põhiliselt imporditakse kaseiini, piimaproteiinide kontsentraate ja piimavadakutooteid. Ka siin on languse põhjused sarnased juustuimpordiga.

Piimatootmine: 2010. aasta prognoosi kokkuvõte

Austraalia piimatootmise 2010. aasta prognoose on vähendatud 9,2 miljoni tonnini kahaneva lehmade arvu ja ootamatult kuivade kevadperioodi ilmaolude tõttu. Viimasel 5 aastal on piimatootmine Austraalias keskmiselt kasvanud 2,4% aastas ja olukorra paranemist eelnevalt toodud põhjustel ei oodata. Uus-Meremaa piimatootmist mõjutas samamoodi põud, viies prognooside allahindamiseni (16,7 miljoni tonnini, kasv võrreldes 2009. aastaga 1%). Normaalseste ilmastikutingimuste korral oodatakse järgmisel aastal piimatoodangu 2-3% kasvu ehk 500 000 tonni piima lisandumist. EL-s jääb piimatootmine prognoositud 134 miljoni tonni tasemele, vaatamata sellele, et lehmade produktiivsuse kasv võimaldab toodangu mõningast kasvu. Spekuleeritakse ka piimatootmise kvootide pikendamise üle, mis praeguste plaanide kohaselt lõppevad 2015. aastal. USA-s prognoositakse lehmade produktiivsuse suurenemise arvel piimatootmisele 1%-st kasvu.

2010. aastaks prognoositakse piima keskmise hinna tõusuks võrreldes 2009. aastaga 23...25%. Madalamad söödakulud ja paranenud sööda hankimise võimalused toetavad piimatoodangut lehma kohta, leevendades lehmade arvu vähenemist.

Juust

Uus-Meremaa 2009/10 (juuni-mai) juustutootmine väheneb hinnanguliselt 2010. aastal 12% võrreldes eelmise aastaga, ekspordile prognoositakse eelmise aastaga võrreldes väikest kasvu. Märkimisväärne osa töötlemisele kuuluvast piimast kasutatakse Uus-Meremaal eksporditava täispiimapulbri tootmiseks. Austraalia juustutootmisele prognoositakse mõningast langust võrreldes eelmise aastaga, kuid eksport suureneb 18% ja seda peamiselt varude vähenemise arvelt. EL-s võimaldab 2010. aasta piimatööstuse toodangu prognoosi suurendada peamiselt juustutootmise suurenemine, mille aluseks on tugev kodumaine- kui ka ekspordinõudlus. 2010. aasta esimese poolaasta tugev eksport lubas juustutootmise prognoosi tõsta 560 000 tonnini. USA-s soosivad hinnad või ja pulbri tootmist juustutootmise arvelt ning seetõttu oodatakse juustutootmise 1% langust võrreldes eelmise aastaga. Prognoositakse siiski juustu ekspordi mõningast suurenemist. Juustu ekspordist ligi 30% läheb Mehhikosse.

Või

Uus-Meremaa võitootmine peaks 2010. aastal prognooside kohaselt kasvama 2% võrreldes eelmise aastaga. Tänu atraktiivsetele maailmaturu hindadele on või eksport olnud tugev ning seda eelkõige varude vähenemise arvelt. Austraalias oodatakse võitootmise langust võrreldes eelmise aastaga, kuid nagu Uus-Meremaal viib tugev eksport varude vähenemiseni. EL-s oodatakse võitoodangu 1,5% langust võrreldes eelmise aastaga, sest üha suurem osa piimast suunatakse juustutootmisesse. Eksport peaks hinnanguliselt kasvama ligi 15% võrreldes 2009. aastaga sekkumisvarude vähenemise arvelt. Kasvama peaks ka USA või eksport, jäädes siiski oluliselt alla 2007. ja 2008. aasta tasemele. Või ekspordi edasise kasvu korral oodatakse koduturul hindade tõusu.

Lõssipulber

Okeania lõssipulbri ekspordi kasvuks prognoositakse 11% võrreldes eelmise aastaga, seda tänu Uus-Meremaa prognooside paranemisele. Kuna aga tootmine on suurenenud vähesel määral saab ekspordi kasvu kanda varude vähenemise arvele. Samamoodi on ülespoole korrigeeritud EL-i ekspordiprognooosi varude vähenemise arvelt – 2010. aasta alguse 257 000 tonni suurune sekkumisladu väheneb hinnanguliselt aasta lõpuks 200 000 tonnile. USA-s prognoositakse lõssipulbri ekspordikasvuks 20% võrreldes 2009. aastaga.

Täispiimapulber

Uus-Meremaa täispiimapulbri toodangu mahuks 2010. aastal hinnatakse 760 000 tonni, mis tähendab alla 1%-st kasvu võrreldes 2009. aastaga. Ekspordimahuks prognoositakse 894 000 tonni (kasv 35% võrreldes 2008/09 aastaga), viidates varude vähenemisele. Suurim Uus-Meremaa täispiimapulbri eksporditurg Hiina (ligi 26% koguekspordist) enam kui

kahekordistas tellimusi võrreldes 2009. aastaga. EL-i täispiimapulbri eksport langeb hinnanguliselt 425 000 tonni tasemele ehk 8% võrreldes 2009. aastaga. Suhteliselt püsivad hinnad EL-s on vähendanud täispiimapulbri konkurentsivõimet maailmaturul, viies tarnete 10%-le vähenemisele aasta alguses (jaanuar-aprill).

Kokkuvõte

Piima toodeti Eestis 2010. aasta I poolaastal 335,4 tuhat tonni ehk 0,4% vähem kui aasta tagasi. Piimatoodang lehma kohta küll suurenes 7%, kuid lehmade arv vähenes 2,2%. Lehmade arv oli poolaasta lõpus 2200 looma võrra väiksem kui aasta tagasi, piima väljalüps lehma kohta suurenes aga aastaga 235 kg võrra. Piimatööstuse poolt varutava toorpiima **kokkuostukogus** oli I poolaastal 3,2% aastatagusest väiksem ning moodustas 88,8% piima kogutoodangust. 2010/2011 majandusaasta esimese kolme kuuga täideti piima tootmiskvoodist 23,4%, sh tarnekvoodist 23,5% ja otseturustuskvoodist 13,6%.

Piimatööstusettevõtetes vähenes SA kiirstatistika andmetel aastatagusega võrreldes või, juustu ja lõssipulbri toodang, suurenes piima, koore, hapupiima, kohupiima ja värsketuustu tootmine. Piimatööstuse majandusnäitajad 2010. aasta I poolaastal halvenesid võrreldes aasta varasema perioodiga. Piimatööstusettevõtete **müügitulu** suurenes 0,8%, **kasum** vähenes 46,6% ja **lisandväärtus** vähenes 21,7%. **Kogukulud** olid aastatagusest 3,5% suuremad. Tööjõukulud vähenesid aastaga 6,8% ning nende osakaal kogukuludes langes eelmise aasta I poolaasta 9,6%-lt 8,6%-le. Piimatööstuse kogukulud kasvasid peamiselt toorpiima hinnatõusu tõttu. Töötajate arv vähenes aastatagusega võrreldes 1,6%, kuid tööjõukulu ühe töötaja kohta kahanes samal ajal 5,3%. Piimatööstuse tootlikkus (müügitulu hõivatu kohta) suurenes aastaga 2,3%. Tootlikkus lisandväärtuse alusel kahanes aastaga 20,2%.

Piimatööstuse **investeeringud** (81,8 mln kr) olid 2010. aasta I poolaastal 10,1% suuremad kui aasta tagasi. Masinatesse ja seadmetesse tehtud investeeringud moodustasid kogu investeeringutest 52,7%.

Piimatoodete **väliskaubavahetuses** suurenes võrreldes 2009. aasta I poolaastaga nii ekspordi- (53,4%) kui impordikäive (35,9%) ning positiivne kaubavahetussaldo suurenes 63,6%. Piimatoodete eksporditi 2010. aasta I poolaastal 1061,6 mln krooni ja imporditi 345,5 mln krooni eest. Väliskaubakäive suurenes osa piimatoodete ekspordi- ja impordihindade tõusu ja enamuse kaupade koguste suurenemise tõttu. Ekspordikäibest 61,6% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ning 38,4% väljapoole EL-i riike. Tähtsamad sihtturud olid Venemaa (37% ekspordikäibest), Läti (17,5%), Leedu (13%) ja Soome (12%). Piimatoodete ekspordikäibest moodustasid 39% juust-kohupiim, 23% piim-koor, 15% lõssi- ja piimapulbrid, 11% hapupiimatooted, 7% või. Impordikäibest moodustas 26% juustu-kohupiima, 22% piima-koore, 19% hapupiimatoodete, 17% piimapulbrite, 6% vaakutoodete ja 6% jäätise import. Suuremad impordiriigid oli Läti (25% impordikäibest), Poola (19%), Saksamaa (13%), Leedu (13%), Soome (12%).

Piimatoodete **tööstusest väljamüügihindad**, mis 2009. aasta teises pooles tõusid, läbisid 2010. aasta I kvartalis kerge languse ning pöördusid uuesti tõusutrendile II kvartalis. II kvartali keskmised väljamüügihindad olid kõrgemad I kvartali keskmistest hindadest. Poolaasta arvestuses olid maailmaturu toodete 2010. aasta I poolaasta keskmised hindad

aastatagustest kõrgemad, siseturu toodete hinnad aga jäid madalamaks. Piimatoodete **jaehinnad tõusid** Eestis 2009. aasta IV kvartalis, tegid 2010. aasta I kvartalis läbi kerge hinnakorrektsiooni allapoole, kuid I kvartali keskmine jaehind oli enamusel toodetest kõrgem 2009. aasta IV kvartali keskmisest. II kvartalis hinnatõus jätkus ja II kvartali keskmine hind oli enamuse toodete osas (olenevalt tootest kuni 10,8%) kõrgem I kvartali keskmisest. Poolaasta arvestuses aga kõigi toodete keskmised jaehinnad aastataguse tasemeni ei küündinud. **Toorpiima kokkuostuhind** on Eestis alates 2009. aasta augustist peaaegu pidevalt tõusnud, kuid oli 2010. aasta II kvartali keskmisena EL-i riikide pingereas tagantpoolt üheksas, säilitades sama positsiooni ka augustikuus.

Piimatoodete **maailmaturul** on üldine trend hindade dünaamikas 2010. aastal olnud tõusutrend – pärast kerget hinnakorrektsiooni allapoole I kvartalis toimus II kvartalis uuesti hinnatõus, mis on jätkunud ka III kvartalis. Hinnatõus aga näitab, et nõudlus piimatoodetele on suurenemas.